

Suomalaisten verkkomedioiden kommenttipalstojen moderointikäytännöt ja journalismin etiikka

Milka Kiukkonen

Tekijä(t) Milka Kiukkonen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Suomalaisten verkkomedioiden kommenttipalstojen moderointikäytännöt ja journalismin etiikka	Sivu- ja liitesivumäärä 39
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten verkkomedioiden kommenttipalstojen moderoinnin käytäntöjä sekä sitä, miten journalistista etiikkaa sovelletaan moderointityössä.</p> <p>Verkkomedioiden kommenttipalstoilla tarkoitetaan journalistisen uutisjutun yhteydessä, yleensä jutun alapuolelle sijoitettua lukijoille tarkoitettua kommentointimahdollisuutta. Tutkimus on laadullinen. Tutkimuksen aineisto koostuu teemahaastatteluista ja muusta lähdeaineistosta.</p> <p>Opinnäytetyössä selvitän minkälaisia rajoja lainsäädäntö, Journalistin ohjeet ja verkkomedioiden omat säännöt ja käytännöt asettavat verkkomedioiden keskustelupalstojen keskustelulle ja moderoinnille.</p> <p>Moni suuri mediatalo ostaa moderointipalvelun toimituksen ulkopuoliselta taholta. Tutkimukseen olen haastatellut STT:n moderointipalvelun tuottajaa sekä Iltalehden verkkotuottajaa. STT on tällä hetkellä suurin suomalainen moderointipalvelun tuottaja. Iltapäivälehdet taas ovat Suomen luetuimpia uutissivustoja, joiden uutisten kommentointi on hyvin vilkasta. Haastatteluissa selvitän sekä moderointia tuottavan palvelun että moderointia ostavan median käytäntöjä ja vastuunjakoa moderointityössä ja sitä, kuinka journalistinen etiikka näkyy käytännössä kommenttipalstojen moderoinnissa.</p> <p>Opinnäytetyössä analysoin sekä haastatteluista että muusta aineistoista saamani tuloksia ja pyrin luomaan kattavan kokonaiskuvan kommenttipalstojen moderoinnin nykytilasta. Loppupäätelmässä pohdin muun muassa kommenttipalstojen merkitystä medioille taloudellisesti ja yhteiskunnallisen keskustelun kannalta.</p>	
Asiasanat Journalismi, moderointi, verkkomedia, lukijoiden tuottama sisältö	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tietoperusta	4
2.1	Moderointi	4
2.2	Sananvapaus ja vastuu.....	6
2.3	Lainsäädäntö	7
3.4	Lukijan tuottama sisältö.....	9
3.5	Julkinen keskustelu.....	10
3	Tutkimusmenetelmän esittely	13
4	Aineistot	15
4.1	Kommentointiohjeet ja kirjautumiskäytännöt	15
4.2	Julkisen sanan neuvoston päätökset.....	22
4.3	Iltalehden kommenttipalstan moderointi	26
4.4	STT:n moderointi	31
4.5	Yhteenveto.....	34
5.	Pohdinta ja oma oppimisprosessi.....	37
	Lähteet	40

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten verkkomedioiden kommenttipalstojen moderoinnin käytäntöjä ja journalistisen etiikan soveltamista moderointityössä.

Verkkomedioiden kommenttipalstoilla tarkoitetaan journalistisen uutisjutun yhteydessä olevaa, yleensä jutun alapuolelle sijoitettua lukijoille tarkoitettua kommentointimahdollisuutta.

Tutkielman tavoite on selvittää, kuinka journalistista etikkaa sovelletaan moderointityössä. Pyrin selvittämään miten lainsäädäntö, Julkisen sanan neuvoston päätökset, Journalistin ohjeet ja verkkomedioiden omat säännöt ja käytännöt asettavat rajoja verkkomedioiden keskustelupalstojen keskustelulle. Lisäksi selvitän, mitä moderointityö käytännössä pitää sisällään sekä minkälaisia menetelmiä ja teknisiä apuvälineitä siinä käytetään.

Kyseessä on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineisto koostuu haastatteluista ja muusta lähdeaineistosta, kuten Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeita ja muista verkkokeskustelijoille tarkoitettuja ohjeistuksia.

Päädyin valitsemaan aiheekseni verkkomedioiden keskustelupalstojen moderoinnin, koska keskustelupalstat ovat näkyvä osa tämän päivän verkkomedioita, mutta niiden merkityksestä keskustellaan mielestäni yllättävän vähän. Aiheessa yhdistyy monia ajankohtaisia, isoja yhteiskunnallisia puheenaiheita keskustelukulttuurin koventumisesta, sananvapauden määritelmästä ja esimerkiksi valheellisen tiedon leviämisestä verkossa.

Julkiseen keskusteluun osallistuminen on helpompaa kuin koskaan ennen. Kuka tahansa, jolla on pääsy verkkoon voi luoda ilmaiseksi Twitter-tilin, aloittaa blogin tai kommentoida uutisia iltapäivälehtien sivuilla.

2000-luvun alussa vallalla vaikuttanut ajatus siitä, että internet tuo sananvapauden ja ainakin mahdollisuuden demokratiaan jokaiseen maailman kolkkaan. Tätä ajatusta vahvisti esimerkiksi vuoden 2011 arabikevääksi kutsuttu arabimaiden kansannousujen sarja, jota vauhditti diktatuureissa elävien kansalaisten mahdollisuus vapaaseen keskusteluun muun muassa Facebookissa ja Twitterissä.

Kymmenen vuotta myöhemmin nämä ajatukset tuntuvat naiiveilta. Verkon vapaa keskustelu on aiheuttanut paljon hyvää, mutta myös vauhdittanut kiristyvää keskustelukulttuuria, vastakkainasetteluja ja jopa väitetyksi lietsunut kansanmurhia.

Keskustelukulttuurin polarisoitumisesta ja koventumisesta on puhuttu jo pitkään. Perinteisesti suomalaista keskustelukulttuuria on pidetty varovaisena ja konsensushakuisena, mutta nettikeskustelujen yleistymisen myötä tämä vaikuttaa muuttuneen. Yli puolet suomalaisista kokee keskustelukulttuurin muuttuneen huonommaksi (Sundqvist, 2020).

Toisia kunnioittava ja eri näkemyksiä arvostava keskustelu tuntuu olevan nettimaailmassa harvinaisuus. Jokainen nettikeskusteluja seurannut tietää, että niillä on tapana kärjistyä ja mennä nopeasti asiattomuuksiin ja henkilökohtaisuuksiin. Etenkin anonyymiys vaikuttaa ruokkivan ajatusta, että mitä vain voi sanoa kenelle tahansa. Tahalliseen shokeeraamiseen ja ilkeämieliseen sivaltamiseen pyrkivä keskustelukulttuuri lienee peräisin jo jostain internet-kulttuurin alkuhämäristä.

Vihapuheesta, maalittamisesta ja nettikiusaamisesta puhutaan tällä mediassa hetkellä paljon, mutta keinoja niiden saamiseksi kuriin tuntuu olevan vähän. Vihapuhe kohdistuu usein erityisesti naisiin ja vähemmistöihin. Hiljentämiseen pyrkivä vihapuhe, uhkailu ja maalittaminen voivat muodostaa vakavan uhan demokratialle. Vihapuheen uhriksi joutuneet, tai sitä pelkäävät, voivat vetäytyä julkisesta keskustelusta, jättää asettumatta ehdolle vaaleissa ja toimittajat voivat alkaa välttää tietyistä aiheista kirjoittamista.

Samaan aikaan osa ihmisistä kuitenkin kokee, ettei mitään saa enää sanoa ja kaikesta loukkaannutaan herkästi. Väitteet sananvapauden rajoittamisesta ovat osa yleistä retoriikkaa verkkokeskusteluissa ja siitä syytetään milloin mitäkin tahoa, mutta usein luonnollisesti keskustelujen mahdollisia moderoijia.

Nettikeskustelua käydään monenlaisilla alustoilla, mutta eniten sitä dominoivat monikansalliset sosiaalisen median jätit, kuten Facebook, Twitter, Instagram, YouTube ja TikTok, joilla on yhteensä miljoonia tai jopa miljardeja käyttäjiä ympäri maailmaa.

Sosiaalisen median jättien moderointilinjat on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen puheenaihe. Alkuvuoden 2021 suuri uutistapahtuma oli Capitol-kukkulan kongressin valtaus, jossa omituinen, kärjistynyt nettikulttuuri vaikuttaa ryöpsähtäneen todellisuuteen (Mäntylä, 2021). Keskustelua herätti myös pikaviestipalvelu Twitterin päätös sulkea presidentti Donald Trumpin Twitter-tili Capitol Hillin tapahtumien seurauksena. (Twitter Inc. 2021.) Monet muut sosiaaliset mediat seurasivat päätöstä perässä.

Vallitseva koronapandemia ja vuoden 2020 Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat pakottaneet somejätit kiinnittämään enemmän huomiota vihapuheen, valeuutisten ja salaliittojen leviämiseen keskustelualustoillaan.

Journalismin opiskelijana olen kiinnostunut sosiaalisen median lisäksi perinteisen median tarjoamasta keskustelualustasta. Verkkokeskustelu tuntuu tänä päivänä sisältävän paljon uhkia ja ratkaisemattomia kysymyksiä. Kuinka nettikeskustelusta voitaisiin saada rakentavampaa? Mitä mahdollisuuksia siinä on, vai onko niitä?

Julkista keskustelua keskustelupalstojen olemassaolosta, keskustelun laadusta tai moderoinnista tunnutaan käyvän yllättävän vähän siihen nähden, että suuri osa suomalaista vierailee iltapäivälehtien sivuilla jopa päivittäin, eikä voi välttyä näiden keskustelualueiden näkemiseltä.

Kotimaisten verkkomedioiden keskustelupalstat ovat hyvin vilkkaita keskustelualustoja, jotka eivät useimmiten vaadi tunnuksia sosiaalisessa mediassa. Useat niistä eivät myöskään vaadi maksullista tilausta, vaan ovat suuren osan tavoitettavissa ilmaiseksi.

Verkkokeskustelun ja moderoinnin pelisääntöjen ymmärtäminen on, tai ainakin sen pitäisi olla, osa medianlukutaitoa. Vuoden 2020 aikana monen elämä on siirtynyt entistä enemmän verkkoon ja eikä verkkokeskustelun merkitystä myös netin ulkopuoliseen maailmaan voi enää väheksyä. Nettikeskustelu ei ole pelkkää nettikeskustelua, se on keskustelua.

2 Tietoperusta

Tässä luvussa perehdyn tarkemmin moderoinnin käsitteeseen, sananvapauteen ja näihin liittyvään lainsäädäntöön. Lisäksi avaan opinnäytetyöni kannalta olennaista käsitettä ”lukijan tuottama sisältö” ja esittelen aiheesta käytyä julkista keskustelua.

2.1 Moderointi

Kielitoimiston sanakirja määrittelee verbin moderoida tarkoittavan lieventämistä, hillintää ja kohtuullistamista. Sanaa voi käyttää esimerkiksi moderoinnista sosiaalisessa mediassa tai paneelikeskustelun moderoinnista (Kielitoimiston sanakirja, 2020).

H. Kuutti Jyväskylän yliopistosta määrittelee moderoinnin olevan ”julkiselle verkkosivustolle lähetettyjen yleisön viestien valvonta sekä keskustelun ohjeistaminen ja ylläpito sisältöjen asiallisuuden varmistamiseksi ennen viestien julkaisemista, reaaliajassa tai jälkikäteen ” (Kuutti 2014, 3).

Suomen kielen sanat moderaattori ja moderoiminen ovat lainasanoja englannista. Englanninkielinen sana *moderator* voidaan kääntää suomeksi esimerkiksi sanoiksi välittäjä tai sovittelija. Verbimuoto *moderate* taas voidaan kääntää sanoiksi hillitä, tasoittaa ja kohtuullistaa. Sanojen alkuperä on latinassa, jossa sana *moderatio*, jonka merkitys on suomeksi käännettynä ohjaus, hallinta, kohtuullisuus tai maltillisuus. (Eronen, 2011.)

Nettimaailmaan ilmiöitäkin sanoittava Urbaani sanakirja määrittelee verbin *moderoida* tarkoittavan samaa kuin säädellä ja hillitä (Urbaani sanakirja, 2013).

Moderointi ei siis viittaa vain verkossa tai sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan moderointiin. Tässä tutkielmassa keskitytään kuitenkin moderointiin nimenomaan verkon keskustelupalstoilla. Verkossa ja sosiaalisessa mediassa keskustelua tapahtuu monenlaisilla alustoilla, joissa jokaisella on omat erityispiirteensä.

Keskustelupalstan tai -alueen erityispiirteitä ovat usein viestin jääminen nähtäville pitkäksi ajaksi, jopa vuosiksi. Vanhoja keskusteluja voi siis palata lukemaan. Usein kirjoittajalta vaaditaan jonkinlainen kirjautuminen tai edes nimimerkin keksiminen. Keskustelupalstojen viestit ovat usein merkkimäärältään pidempiä kuin esimerkiksi chattien viestit. Niissä myös voidaan viitata muihin viesteihin tai lainata edellisiä viestejä. (Wikipedia, 2016.)

Monien keskustelupalstojen- ja foorumien keskustelut voivat venyä tuhansien viestien ketjuiksi ja jatkua vuodesta toiseen. Tarkastelemani verkkomediat kuitenkin pitävät keskustelualuetta auki usein vain tietyn rajatun ajan.

Urbaanin sanakirjan määrittely *moderaattorista* on seuraava:

”Moderaattori on usein internetissä käytävien keskustelupalstojen/foorumien valvojahenkilö. Heidän tehtäviinsä kuuluu seurata keskustelujen asiallisuutta ja laatua” (Urbaani sanakirja, 2008).

Keskustelualan moderoinnilla on mahdollisuus poistaa tai muokata keskustelualan viestejä. Moderointi on siis vallankäyttöä.

Moderoinnin käytännöt voidaan jakaa karkeasti kahtia, *ennakkomoderointiin* ja *jälkimoderointiin* (BBC, 2020). Ennakkomoderointi tarkoittaa viestien tarkastamista ennen julkaisua, jälkimoderointi taas viestien tarkastamista julkaisun jälkeen, esimerkiksi ilmiäntöjen tai palautteen perusteella.

Suuri osa suosituista sosiaalisen median palveluista nojaa pääsääntöisesti jälkimoderointiin. Tällöin muut käyttäjät ilmiäntävät asiattomia viestejä, jonka jälkeen moderoinniksi päättää niiden kohtalosta. Ennakkomoderoinnissa moderoinniksi katsoo viestit läpi ennen julkaisua. Usein moderointi on yhdistelmä sekä ennako- että jälkimoderointia.

Tänä päivänä ennakkomoderoinnin apuna käytetään usein erilaisia algoritmeja tai tekoälyä. Keskustelussa kiellettyjä, tekoälyn suoraan hylkäämiä asioita voivat olla esimerkiksi tietyt sanat tai linkit muille verkkosivuille. Kaikki aineistossani käytetyt suomalaiset verkkomediat käyttävät jonkinlaista yhdistelmämallia, jossa painottuu ennakkomoderointi.

”Ennakkomoderointi on normaalia toimitustyötä: toimitus päättää itse, mitä se palstoillaan julkaisee tai jättää julkaisematta. Kuten hyvin tiedetään, kaikki yleisön suoltama teksti ei ole julkaisukelpoista” (Kivioja, 2011).

Printtimediassa lukijat ovat pitkään voineet päästä ääneen mielipidekirjoituksissa ja myöhemmin esimerkiksi tekstiviestipalstoilla. Median näkökulmasta moderointi on ennen kaikkea eettinen kysymys. Toimitukset päättävät itse, mitä pitävät julkaisemisen arvoisena. (Kuutti, 2014.) Verkon nopeus ja anonyymiys tuo mukanaan erilaisia haasteita, mutta myös mahdollisuuksia.

Verkossa toimivien moderoijien määrää Suomessa ei tiedetä. Moderaattorit eivät läheskään aina työskentele moderaattorin ammattinimikkeellä, vaan heidän työsopimuksessaan voi lukea esimerkiksi asiakaspalvelija. (Vehkoo, 2019.)

Moderointityön ansiosta tavallinen verkkokäyttäjä ei välttämättä koskaan törmää kaikkein järkyttävimpään sisältöön, sillä moderoija on huolehtinut sen poistamisesta. Tämä voi olla moderointityötä tekeväälle henkisesti raskasta. Moderaattorin työ voi olla joskus jopa vaarallista, sillä joskus keskustelijat onnistuvat saamaan moderaattorin nimen tietoonsa ja voivat esimerkiksi uhkailla tätä. (Vehkoo, 2019.) Tästä syystä moderaattorien henkilöllisyyttä usein suojellaan, eikä tavallinen verkkokäyttäjä tiedä, keitä moderoijat ovat.

Läheskään kaikki verkossa tapahtuva moderointi ei ole ammattimaista. Moni moderoi vapaa-ajallaan esimerkiksi harrastukseensa liittyvää Facebook-ryhmää tai joutuu moderoimaan omaa, henkilökohtaista sosiaalisen median sivuaan.

2.2 Sananvapaus ja vastuu

Sananvapaudella katsotaan yleisesti olevan keskeinen rooli demokratian turvaamisessa. Kansalaisen mahdollisuus osallistua kansalaistoimintaan, vaikuttaa päätöksentekoon ja ottaa kantaa julkiseen keskusteluun on olennainen osa modernia demokratiakäsitystä. (Karhula, 2021.)

Suomessa sananvapaus on perustuslain ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen turvaama. Lisäksi sananvapauden periaatteita määritellään YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa.

Sananvapauteen vaikuttavat myös monet kansainväliset perus- ja ihmisoikeuksia säätelevät sopimukset, kuten Euroopan unionin perusoikeuskirja.

Perustuslain mukaan sananvapaus kuuluu jokaiselle kansalaiselle iästä ja väestöryhmästä riippumatta. Perustuslain määritelmän mukaan sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä (Perustuslaki 731/1999).

Verkkokirjoittelun ja sananvapauden rajoista virisi keskustelua sosiaalisten median jättien jäädytettyä Yhdysvaltain presidentti Donald Trumpin tilit Capitol Hillin tapahtumien seurauksena. Saksan liittokanslerin Angela Merkelin mukaan presidentti Trumpin tilien jäädyttäminen on ongelmallista sananvapauden kannalta. Merkelin mukaan sananvapaus on niin keskeinen perusoikeus, että siitä päättäminen pitäisi jättää lain määräämille instansseille. (Ilta-Sanomat, 2021.)

Presidentti Donald Trumpin tilin poistaminen Twitteristä tuo esiin kysymyksen siitä, kuuluko oikeus kommentointiin sosiaalisessa mediassa tai keskustelupalstalla sananvapauteen.

Helsingin yliopiston viestintäoikeuden professori Päivi Korpisaaren mukaan sananvapauteen ei sisälly oikeutta tuoda esiin omia mielipiteitään tietyssä mediassa tai kanavassa. Jokainen ihminen on vapaa avaamaan oman kanavansa, jossa voi kertoa omista mielipiteistään. (Malmi, 2014.)

Sananvapaus ei ole rajoittamaton. Perustuslain mukaan sananvapaus on *”perusoikeutena suhteellinen ja sen rajoja arvioidaan suhteessa muihin oikeuksiin ja lakeihin.”* (Perustuslaki 731/1999) Tämä tarkoittaa, että sananvapautta voidaan rajoittaa muilla laeilla, jotta voidaan turvata muita oikeuksia.

Suomen Journalistiliitto määrittelee verkkosivuillaan sananvapautta näin:

”Sananvapauteen kuuluu mielipiteiden ilmaisu, vastaanottaminen ja jakaminen ilman ennakkollista puuttumista. Sananvapauteen kuuluu kärjekkäiden, provosoivien ja jopa loukkaavien ilmaisujen esittäminen, kunhan ei ylitetä sitä, mitä voidaan pitää yleisesti hyväksyttävänä” (Journalistiliitto 2020).

Sananvapaus ei siis tarkoita sitä, että mitä tahansa saa sanoa. Sananvapauteen kuuluu myös vastuu.

2.3 Lainsäädäntö

Perustuslaki turvaa lähtökohtaisesti jokaisen oikeuden ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. (Yhdenvertaisuusvaltuutettu, 2020). Jos lainsäädännön ja perustuslain välillä on ristiriitaa, tulee perustuslain olla etusijalla tulkinnassa. (Karhula, 2020.)

Suomessa rikoslaki täsmentää sananvapauden rajoja seuraavissa rikoksissa:

- kunnianloukkaus (RL 24:9)
- yksityiselämää loukkaava tieto (RL 24:8)
- kiihottaminen kansanryhmää vastaan (Rikoslaki 11:8)
- julkinen kehottaminen rikokseen (RL 17:1)
- uskonrauhan rikkominen (RL 17:10)
- väkivallan kuvauksen levittäminen (RL 17:17)
- sukupuolisiveellisyyttä loukkaava markkinointi ja kuvan levittäminen (RL 17:18, RL 17:20)
- markkinointirikos (RL 30:1)
- virkasalaisuus (RL 40:5)
- yrityssalaisuus (RL 30:5)

(Tiellä sananvapauteen, 2020)

Myös vihapuhe voi täyttää rikoksen tunnusmerkit. Oikeusministeriön ylläpitämä yhdenvertaisuus.fi määrittelee vihapuheen seuraavasti:

”Vihapuhe on viestintää, joka levittää tai lietsoo vihaa yhtä ihmistä tai ihmisryhmää vastaan. Viestintä voi olla puhetta, mutta se voi olla myös esimerkiksi kirjoituksia, kuvia, symboleja, musiikkia, piirroksia ja elokuvia” (Oikeusministeriö).

Vihapuhetta ei ole erikseen kirjattu tai määritelty Suomen laissa, mutta se voi täyttää esimerkiksi seuraavien rikosten määritelmät:

- Kiihottaminen kansanryhmää vastaan
- Uskonrauhan rikkominen
- Yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen
- Kunnianloukkaus
- Laiton uhkaus ja vainoaminen

(Suomen poliisi, 2020.)

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin taas on monissa tapauksissa linjannut, että luonteeltaan rasistiset, naisvihamieliset, homo- ja transfobiset, islamofobiset ja antisemitistiset ilmaisut loukkaavat perus- ja ihmisoikeuksia sekä uhkaavat demokratiaa, eivätkä tästä syystä nauti sananvapauden suojaa. Sen sijaan esimerkiksi

maahanmuuttopolitiikan kärkeväkin arvostelu kuuluu sananvapauden piiriin.
(Yhdenvertaisuusvaltuutettu, 2020.)

Heikki Kuutin Jyväskylän yliopiston viestintätieteiden laitokselta mukaan juridisen vastuun verkkoviestien sisällöstä kantavat pääsääntöisesti viestien kirjoittajat, sillä verkkoviestit eivät ole median omia, valikoituja julkaisuja. Kuutin mukaan valvontavelvoitteen puuttuminen ei kuitenkaan poista ylläpitäjän velvollisuutta reagoida palstoilla käytäviin lainvastaisiin keskusteluihin. Ylläpitäjän vastuu viestien sisällöstä voi tulla arvioitavaksi, jos ylläpitäjä sallii tietoisesti palstan muovautumisen rikollisten viestien julkaisukanavaksi. (Kuutti. 2014.)

Kuutin mukaan eettinen vastuu viesteistä sen sijaan on julkaisijalla. Kuutin mukaan keskustelupalstojen toistuvat ylilyönnit voivat heikentää journalismin uskottavuutta ja vaarantaa suuren yleisön luottamusta myös toimituksen tuottamiin sisältöihin. Tästä syystä keskustelupalstojen valvonta on nähty tärkeäksi liittää osaksi journalismin eettistä itsesäätelyä.

Eettinen vastuu edellyttää keskustelupalstoilla käytävän keskustelun valvontaa ja epäasiallisuuksiin puuttumista (Kuutti, 2014). Jokainen verkkopalvelu, yhteisö ja journalistinen media voi päättää itse moderointilinjastaan, mutta Suomen lakia on kaikkien noudatettava. (Vehkoo, 2019.)

3.4 Lukijan tuottama sisältö

Lukijan tuottamalla aineistolla tarkoitetaan yleisön tuottamaa sisältöä, kuten katsojan tai lukijan lähettämiä kuvia, videoita, mielipidekirjoituksia, viestejä, twiittejä tai muuta materiaalia. Lukijoiden tuottama sisältö medioissa selkeästi on lisääntynyt internetin ja älypuhelinien yleistymisen myötä. Lukijat ovat tottuneet itse tuottamaan sisältöä esimerkiksi omille sosiaalisen median tileilleen ja ottavat itse aktiivisen roolin viestien levittäjänä ja tuottajana.

”Verkko ja sosiaalinen media ovat muuttaneet mediasisältöjen tuotantoon, jakeluun ja kuluttamiseen liittyviä asetelmia. Yleisön roolina ei ole olla pelkkä vastaanottaja, vaan se voi myös osallistua mediasisältöjen tuotantoon ja jakeluun” (Matikainen, J T & Villi. 2015.1).

Lukija tai yleisö ei ole enää median kannalta arvokas pelkkänä kuluttajana, vaan yleisön tekemä työ sisällön tuottajana ja jakajana tuottaa taloudellista etua mediayhtiöille. Aktiivinen yleisö tuottaa sisältöliikennettä, jota voidaan myydä mainostajille. Tämä eroaa perinteisestä joukkoviestinnän mallista, jossa arvoa loi yksin mediayhtiö. (Matikainen & Villi. 2015.150.)

Myös Journalistin ohjeet mainitsevat lukijan tuottaman sisällön ”Yleisön tuottama aineisto tiedotusvälineiden verkkosivuilla”- liitteessä. Liite on erillinen täydennys Journalistin ohjeisiin. Liitteen painoarvo on sama kuin Journalistin ohjeilla, mutta se ei ole osa varsinaisia Journalistin ohjeita, sillä yleisön tuottamaa aineistoa ei pidetä toimituksellisena aineistona. (Journalistin ohjeet. 2014.)

Journalistin ohjeiden (JO 2) mukaan tiedonvälityksen sisältöä koskevat ratkaisut on tehtävä journalistisin perustein, eikä tätä päätösvaltaa saa luovuttaa toimituksen ulkopuolisille. Tämä koskee myös kaikkea lukijoiden tuottamaa sisältöä. Päätös julkaisusta kuuluu aina toimitukseen.

Hujasen mukaan mikä tai kenen tahansa tuottama sisältö ei täytä journalismin vaatimusta, vaan journalismiin kuuluu aina ammattitaito. Artikkelin mukaan parhainta yleisön antia edustavatkin uutisvinkit ja kuvat. (Hujanen, 2014. 44.)

3.5 Julkinen keskustelu

Julkisen sanan neuvosto on julkaissut vuonna 2007 periaatelausuman, jossa suositteli verkkokeskustelun ennakkomoderointia. (Karvonen, 2007.)

”JSN suosittaa, että verkkokeskusteluun sovelletaan ennakkomoderointia eli puheenvuorot seulotaan ja tarvittaessa muokataan. On hyvän journalistisen tavan mukaista pyrkiä tunnistamaan verkkokeskusteluihin osallistujat. Nimimerkin käyttäminen voi edistää sananvapauden toteutumista, joten sen voi sallia journalistisen harkinnan perusteella.”

Julkisen sanan neuvoston liite *Yleisön tuottama aineisto tiedotusvälineiden verkkosivuilla* on hyväksytty JSN:n kannatusyhdistyksen kokouksessa 5.9.2011. (Journalistin ohjeet, 2011).

Liitteen hyväksyminen sellaisenaan ei ollut läpihuutojuttu, vaan keskustelua on käyty. Sanomalehtien liiton toimituksellisista asioista ja viestinnästä vastaava johtaja Pasi Kivioja kirjoitti näkökulmakirjoituksessa 15.5.2011:

Ei käy kateeksi Julkisen sanan neuvoston puheenjohtajaa Risto Uimosta, jonka pitäisi saada tehtyä esitys alan itsesääntelyperiaatteista tiedotusvälineiden verkkokeskusteluissa. Yhteisesti sovittavista linjauksista on tarkoitus tehdä liite Journalistin ohjeisiin. Alan näkemykset asiasta menevät kuitenkin sen verran ristiin, että ensimmäinen tehtävään valjastettu työryhmä joutui jo lakkauttamaan itsensä, kun alustava esitysluonnos sai nihkeän vastaanoton (Kivioja, 2011).

Kiviojan mukaan kenttä oli jakautunut kahtia, jossa toinen puoli korosti julkaisijan vastuuta ja kannatti ennakkomoderointia, ja toinen liberaalimpi siipi oli sitä mieltä, että yleisön ilmiäntoihin perustuva jälkimoderointi riittää, eikä Julkisen sanan neuvostolla ole toimivaltaa keskustelupalstoihin, joissa toimituksella ei ole aktiivista roolia.

Kivioja huomauttaa, että Journalistin ohjeista keskusteltaessa usein sekaisin menevät juridiikka ja etiikka. Laki ei ota kantaa moraalisesti oikeisiin ja väärisiin valintoihin, ja tässä on Kiviojan mukaan kyse myös Journalistin ohjeiden itsesääntelyn periaatteesta. Kun journalistit toimivat itse fiksulla tavalla, lainsäätäjällä ei ole tarvetta puuttua asiaan.

Kivioja kirjoittaa myös, että vaikka suurin osa päätoimittajista piti Sanomalehtien Liiton sananvapauskyselyssä yleisön verkkokeskustelun ennakkomoderointia hyvänä asiana, jotkut kutsuivat ennakkomoderointia sensuuriksi. Kivioja huomauttaa, että sensuuri- sanan käytön kanssa olisi hyvä olla tarkkana, ja että ennakkomoderointi on normaalia toimitustyötä, jossa toimitus päättää itse, mitä julkaisee. (Kivioja, 2011.)

Kymmenen vuotta myöhemmin verkkokeskustelut ovat jo vakiintuneempi osa verkkomediaa, ja Journalistin ohjeiden liite on pysynyt ennallaan vuodesta 2011. Aiheesta verkosta löytyvät suomenkieliset jutut liittyvät lähinnä verkkokeskustelun ohjeiden tai kirjautumisehtojen päivityksiin. Periaatteellista keskustelua on käyty vähemmän, ainakaan julkista sellaista.

2000-luvun alussa monet julkaisijat avasivat innolla ja optimistisesti keskustelupalstoja, mutta huomasivat pian keskustelupalstojen täyttyvän asiattomasta kirjoittelusta. Moni suuri, kansainvälinen julkaisija, kuten Reuters, Vice, The Atlantic ja CNN, päätyi lopulta sulkemaan keskustelupalstansa ja jättämään keskustelun sosiaaliseen mediaan, kirjoittaa journalisti Simon Owens *What's new in publishing-* verkkosivulla julkaistussa artikkelissa *Publishers that closed their comments sections made a colossal mistake*.

Vuonna 2017 Al Jazeera English poisti sivuiltaan kokonaan mahdollisuuden kommentointiin. Al Jazeera English perustelee päätöstään kertomalla moderointityöhön kuluvan valtavasti resursseja, jotka halutaan jatkossa priorisoida toimituksen päätehtäviin ja uusien kerronnan muotojen kehittämiseen. Al Jazeera kertoo kommenttiosion olleen täynnä valekäyttäjiä ja rasismia, ja mahdollisuuden hyvään keskusteluun olleen

käytännössä olematon. Al Jazeera suosittaa lukijoitaan keskustelemaan jatkossa aiheistaan sosiaalisessa mediassa (Al Jazeera English, 2017).

Owensin mukaan tämä strategia tekee julkaisijat riippuvaiseksi Facebook-liikenteestä ja luo etäisyyttä lukijan ja julkaisijan välille ja näin vähentää lukijan sitoutumista julkaisijaan.

Owens käyttää päinvastaisena esimerkkinä The New York Timesia, joka on yksi harvoja mediayrityksiä, joka on onnistunut viime vuosina jatkuvasti nostamaan tilaajamääriään. The New York Times on Owensin mukaan asettanut lukijauskollisuuden lyhyiden liikennevoittojen edelle ja kommentointimahdollisuuden poistamisen sijaan kaksinkertaistanut lukijoiden kommenttimäärät. Tämän The New York Times on tehnyt panostaen moderointiin ja koneoppimiseen, joka helpottaa moderojien työtä.

Kommentointimahdollisuus nähdään yhtenä etuna, jonka tilaajana saa käyttöönsä. Owens pohtii kirjoituksessaan, että maksavana asiakkaana myös lukijoilla on enemmän motivaatiota pitää keskustelun laatua korkealla kuin ilmaisilla keskustelupalstoilla. Owensin mukaan kommentoijat ovat julkaisijalle arvokkaita, sitoutuneita asiakkaita, jotka ovat moderointiin panostamisen arvoisia. (Owens, 2020.)

3 Tutkimusmenetelmän esittely

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan suomalaisten verkkomedioiden kommenttipalstojen moderoinnin käytäntöjä ja journalistisen etiikan soveltamista moderointityössä. Pyrin selvittämään, miten lainsäädäntö, Julkisen sanan neuvosto ja verkkomedioiden omat säännöt ja käytännöt asettavat rajoja verkkomedioiden keskustelupalstojen keskustelulle. Lisäksi selvitän mitä moderointityö käytännössä pitää sisällään ja minkälaisia menetelmiä ja teknisiä apuvälineitä siinä käytetään.

Tutkimusmenetelmäni on yhdistelmä laadullista eli kvalitatiivista analyysiä ja teemahaastatteluita. Tutkimuksen aineisto koostuu kahdesta teemahaastattelusta ja muusta aineistosta.

Teemahaastatteluiden lisäksi aineistona olen käyttänyt viiden suuren suomalaisen verkossa toimivan median keskustelupalstojen kommentointi- ja kirjautumisohjeistuksia sekä STT:n moderoinnin tyylikirjaa ja analyysissä pyrin löytämään niiden yhdistäviä ja erottavia tekijöitä.

Lisäksi tarkastelen Journalistin ohjeiden liitettä verkkokeskusteluun sekä kahta Julkisen sanan neuvoston verkkokeskusteluun liittyvää päätöstä, joista toinen on langettava ja toinen vapauttava. Analyysin avulla pyrin avaamaan Journalistin ohjeiden verkkokeskustelun liitteen soveltamista käytännössä.

Teemahaastatteluiden tavoitteena on syventää muuta keräämääni tietoa moderoinnin tavoista ja nykyisistä käytännöistä. Teemahaastatteluissa olen pyrkinyt selvittämään, kuinka moderointityö käytännössä tapahtuu ja kuinka ohjeistuksia ja periaatteita käytännössä sovelletaan. Haastateltavat valitsin niin, saan mukaan näkökulman sekä toimituksesta, että moderointityötä tekevästä yrityksestä. Minua kiinnosti myös selvittää näiden keskeistä vastuun jakautumista.

Pidän teemahaastattelua tähän tarkoitukseen parhaana vaihtoehtona, sillä teemahaastattelu ei etene valmiiksi muotoiltujen kysymysten kautta sallii kohdentumisen tiettyihin teemoihin väljemmällä kysymysasettelulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Haastattelut toteutin etänä ja kumpikin haastattelu oli hieman alle tunnin mittainen. Nauhoitin haastattelut ja litteroin jälkikäteen. Haastattelut on tehty syksyllä 2020.

4 Aineistot

Tässä kappaleessa käsittelen ja erittelen keräämäni aineiston, eli medioiden kommentointi- ja tunnistautumiskäytännöt, kaksi Julkisen sanan neuvoston antamaa päätöstä ja teemahaastattelut.

4.1 Kommentointiohjeet ja kirjautumiskäytännöt

Jokaisella tarkastelemallani verkkomedialla on lukijoille ja kommentoijille suunnattu ohjeistus kommentointiin. Medioiden käytännöt kirjautumisen tai nimimerkkien käytön suhteen poikkeavat jonkin verran toisistaan.

Moderointipalveluita tarjoavalla STT:llä taas on verkossa julkinen moderoinnin tyylikirja, jossa esitetään moderointiin liittyviä linjauksia.

Seuraavaksi tarkastelen näitä lähemmin.

STT:n Moderointi

STT aloitti moderointipalvelun tarjoamisen marraskuussa 2019. Ensimmäinen asiakas oli Ilta-Sanomat. STT:n moderoinnin asiakkaita voivat olla sekä uutismediat, että muut yritykset ja organisaatiot.

STT kertoo kommenttien hylkäämisen ja hyväksynnän pohjautuvan STT:n moderointiperiaatteisiin. STT noudattaa moderoinnissa kuitenkin myös kunkin asiakasmedian omia, erikseen sovittuja käytäntöjä. Asiakas ratkaisee esimerkiksi sen, pitääkö keskustelijan tunnistautua, vai voiko keskusteluun osallistua nimimerkillä. Yksittäisiä artikkelikommentteja koskevan palautteen STT kehottaa lähettämään artikkelin julkaisseelle medialle. (STT 2020.)

STT:n moderoinnin tyylikirja sisältää seuraavat kohdat:

STT ei julkaise asiakkaidensa sivuilla sisältöä, joka rikkoo lakia.

Moderoinnissa poistetaan aina viestit, joihin sisältyy

- kunniaa loukkaavia väitteitä*

- *arkaluonteisia yksityiselämän tietoja*
- *sukupuoleen, sukupuoliseen suuntautumiseen, uskontoon, kansallisuuteen, kieleen, ihonväriin tai muuhun vastaavaan kohdistuvaa panettelua tai kiihottamista*
- *henkilöön tai ryhmään kohdistuvia uhkauksia*
- *yllyttämistä laittomaan toimintaan*
- *tekijänoikeutta loukkaavaa sisältöä kuten muualta kopioitua tekstiä, kun kyse ei ole tavanomaisesta sitaattioikeuden sallimasta lainaamisesta*
- *muuta lainvastaista sisältöä*

Karsitaan myös

- *rikosten ja onnettomuuksien uhrien ja heidän omaistensa henkilötiedot*
- *muut henkilö- ja yhteystiedot tai nimimerkkien paljastukset*
- *tarpeeton uskonnon, ihonvärin tai kansallisuuden arvuuttelu esimerkiksi rikostapauksissa*
- *asiattomat nimimerkit ja nimen tai nimimerkin väärinkäyttö*
- *epäasialliset linkit tai linkkilistat*
- *huono tai keskustelua häiritsevä käytös kuten*
 - *haukkuminen ja nimittely*
 - *turhat henkilökohtaisuudet*
 - *kiroilu ja muu selvästi asiaton kielenkäyttö*
 - *kuolemasta iloitseminen ja vahingon toivominen toisille*
 - *välihuutelu ja nälviminen*
 - *runsas suuraakkosten käyttö eli niin kutsuttu huutaminen*
 - *asian tai aiheen kääntäminen toiseksi*
 - *pitkälinen jankuttaminen tai ilmeinen trollaaminen*
 - *toistuvat samat viestit tai jatkokertomukset*
- *asiaan kuulumaton sisältö kuten*
 - *tuotteen, palvelun, puolueen, uskonnon, aatteen tai vastaavan mainostaminen*
 - *ulkopuoliset verkkokyselyt, kilpailut tai vastaavat*
 - *tutkimuksiin tai vastaavaan liittyvät yhteydenotto- tai aineistopyynnöt*
- *erittäin ilmeiset asiavirheet*
- *oikaisu- ja vastinevaatimukset (Lähetä tällaiset vaatimukset suoraan uutisen julkaisseen median toimitukseen. Näin ne huomataan ja käsitellään asianmukaisesti.)*

STT:n moderoinnin tyylikirja erittelee siis melko yksityiskohtaisesti ja kattavasti moderoinnin pelisäännöt, jotka koskevat yleisellä tasolla kaikkien asiakasmedioiden moderointia. (STT, 2020.)

Iltalehti

Iltalehti uutisoi 17.11.2015 uudistavansa verkkokeskusteluaan ja siirtyvänsä esimoderoituun malliin. Tätä ennen Iltaledellä oli ollut vuodesta 2009 asti käytössä avoin keskustelufoorumi, joka suljettiin uudistuksen yhteydessä (Iltalehti, 2015).

Uutisesta selviää, että keskustelut siirtyivät uutisjutun alle vuosien 2013 ja 2014 aikana, ja lukijat ovat jutun mukaan olleet tyytyväisiä tähän uudistukseen. Esimoderointia on testattu 2015 syyskuusta asti, ja tulokset ovat olleet hyviä. Keskustelun taso on parantunut, mutta keskusteluun on voinut osallistua entiseen tapaan matalalla kynnyksellä nimimerkillä. (IL, 2015.)

Päämoderaattori Toni Kivinen kommentoi uudistusta sanomalla, että Iltalehden kommentoinnista ja keskusteluista suuri enemmistö on ollut asiallista, ja että reipastakin keskustelua ja kommentointia pitää voida käydä. Lukijoiden halutaan myös voida antaa palautetta toimitukselle spontaanisti. (IL, 2015.)

Iltalehden tämänhetkiset kommentointiohjeet on julkaistu 9.12.2014 ja juttua on muokattu viimeksi 29.11.2019. Jutussa selviää, että kommentointiin voi osallistua kirjautumalla.

Jutussa ilmoitetaan, että kaikki kommentit luetaan ennen julkaisua. Kommentteja julkaistaan arkisin klo 7–24 ja viikonloppuisin klo 8–24. Kommentoijille annetaan seuraavat ohjeet kommentin kirjoittamiseen:

Sana on vapaa, mutta nämä säännöt on hyvä ottaa huomioon:

1. Keskustele asiallisesti ja kunnioittavasti.
2. Pysy asiassa.
3. Älä solvaa toisia keskustelijoita tai jutuissa esiintyviä ihmisiä.
4. Älä kiroile.
5. Älä HUUDA.

6. Älä mainosta.

7. Älä spämmää.

8. Älä kirjoita tai linkitä kommentointiin väkivaltaista tai seksuaalista materiaalia. (IL, 2014)

Lisäksi kerrotaan, että lain ja sääntöjen vastaiset kommentit ja muu asiaton sisältö poistetaan, mutta kaikki kommentit säilytetään viiden vuoden ajan suojatussa tietokannassa mahdollisten väärinkäytöksen selvittämiseksi. Vastuu on kirjoittajalla.

Sääntöjen toistuvasta rikkomisesta kommentoija voidaan antaa kommentoijalle väliaikainen tai pysyvä esto. Kommenteja voidaan julkaista myös Iltalehdessä. Kommentti voi olla enintään 1000 merkkiä pitkä. Käyttäjätietojen mukaan käyttäjäksi voi rekisteröityä vähintään 15-vuotias henkilö, mutta tätä on varmasti käytännössä lähes mahdotonta valvoa.

Kirjautumiseen tarvitaan tällä hetkellä Alma-tunnus, Google- tai Facebook-tunnus. Kirjautumisohjeesta selviää, että vaihtoehdoksi on tulossa myös mahdollisuus käyttää mitä tahansa sähköpostiosoitetta.

Kaikissa aiheissa ei ole mahdollisuutta kommentointiin. Esimerkiksi uutisiin, jotka käsittelevät seksuaalirikoksia, maahanmuuttoa, uskontoa, raakoja väkivaltarikoksia tai rikoksia, joissa tekijä tai uhri on lapsi, ei Iltalehden mukaan avata kommentointimahdollisuutta. (IL, 2014.)

Ilmiäntöjä kommenteista voi antaa palautelomakkeella tai klikkaamalla suoraan kommentin vieressä olevaa "Ilmianna"-painiketta.

Uutisesta riippuen kommentteja voi lukea kirjautumatta sisään tai vain kirjautuneena käyttäjänä. Kommenteista voi tykätä, ja kommentit voi järjestää tykättyimmän, vastatuimman tai kommentin julkaisuajan mukaan.

YLE

Yle kertoo 6.2.2019 päivätyissä keskusteluohjeissaan tukevansa keskustelupalstoillaan demokratiaa ja kansalaisten osallistumismahdollisuuksia moniääniseen keskusteluun. Myös Yle ilmoittaa myös voivansa käyttää kommentteja sellaisinaan tai apuna uusien

sisältöjen kehittämiseen kaikissa kanavissaan, televisiossa, radiossa ja verkossa. (Yle, 2019.)

Ylen keskusteluihin voi osallistua valitsemallaan nimimerkillä. Yle muistuttaa, että oman nimen käyttäminen antaa usein kommentteille enemmän painoarvoa kuin nimimerkki. Ylen verkkosivuilla on käytössä joko ennakkomoderointi tai jälkimoderointi. (Yle, 2019.)

Yle ei järjestään avaa keskustelupalstoja läheskään kaikkiin uutisiin, vaan huomattavasti valikoidummin kuin muut tutkimani mediat. Tätä kirjoittaessa 27.1.2021 etusivulla näkyvästä 29:stä jutusta vain viiden yhteyteen on avattu keskustelualue. (Yle Uutiset, 2021.) Yle myös ilmoittaa sivuillaan selkeästi mihin päivään ja kellonaikaan asti kyseinen keskustelupalsta on auki.

Helsingin Sanomat

Helsingin Sanomissa on toukokuusta 2019 alkaen osaa artikkeleista voinut kommentoida vain omalla nimellä, osaa myös nimimerkillä. Oma nimeä pitää käyttää kommentoidessa pääkirjoituksia, mielipidekirjoituksia ja politiikan artikkeleita. Helsingin Sanomien toimituspäällikkö Esa Mäkinen perustelee ratkaisua sillä, että oman nimen käyttö parantaa keskustelun tasoa.

Muutosta oli edeltänyt lukijakysely, jossa 42 prosenttia vastaajista oli arvioinut muutoksen lisäävän kommenttien lukemista jonkin verran. Moni arvioi keskustelun sävyn rauhoittuvan.

Jutun alapuolella olevalla keskustelupalstalla kommentoijat ovat pääosin tyytyväisiä uudistukseen, mutta tuovat esiin sen, että koko nimellä kommentointi asettaa ihmisiä eri asemaan nimen tunnistettavuuden suhteen. Joillain kommentoijilla voi olla yleinen nimi, jolloin tietty anonyymiyys on edelleen mahdollista säilyttää, sillä kukaan ei voi varmistua siitä, kuka Jukka Virtanen on kyseessä. Jotkin etunimi-sukunimi-yhdistelmät ovat ainutlaatuisia tai kommentoija voi esimerkiksi olla julkisuuden henkilö, jolloin kommentoijan henkilöllisyys ei jää epäselväksi. Moni myös käyttää samoja tunnuksia perheenjäsenensä kanssa. (Mäkinen, 2019.)

Kommenttiohjeissaan Helsingin Sanomat rohkaisevat oman nimen käyttöön myös niissä tapauksissa, joissa se ei ole pakollista. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa nimimerkillä kommentointi olisi rajattu vain erityisen herkkiin ja vaikeisiin aiheisiin. (HS, 2020.)

HS kertoo uskovansa, että avoin näkemysten vaihto vie maailmaa eteenpäin ja lisää ymmärrystä siihen, miten muut maailmaa näkevät. HS:n mukaan rakentava kritiikki ja hyvät argumentit parantavat yhteiskunnallisia päätöksiä. (HS, 2020.)

Helsingin Sanomien kommenttiohjeistuksissa kerrotaan tarkkoja ohjeita asiallisen kommentin kirjoittamiseen. Kommentoijaa neuvotaan esimerkein perustelemaan kommentti, varmistamaan esittämien tietojen todenperäisyys, käyttämään lähteitä, muttei linkkejä, ja olemaan muutenkin asiallinen, kohtelias ja rakentava.

Ilta-Sanomat

Ilta-Sanomien kommenttipalstalle on mahdollista kommentoida nimimerkillä ja kirjautumatta sisään. Jokaiselta kirjoittajalta kysytään kuitenkin sähköpostiosoite. 19.2.2014 julkaistuissa kommentointiohjeissa kaikenlaiset mielipiteet ja väittelykin toivotetaan tervetulleiksi, kunhan sääntöjä noudatetaan. Viestit moderoidaan ennen julkaisua. (IS, 2014.)

Artikkeleita voi pääsääntöisesti kommentoida 24 tunnin ajan jutun julkaisusta. Kaikkiin juttuihin ei avata keskustelumahdollisuutta. Ilta-Sanomat muistuttaa, että jokainen kirjoittaja on rikos- ja vahingonkorvausoikeudellisessa vastuussa kirjoitustensa sisällöistä.

Ilta-Sanomat myös muistuttaa samojen ohjeiden koskevan Ilta-Sanomien sosiaalisen median palveluita, vaikka niissä ei toteutetakaan ennakkomoderointia. (IS, 2014.)

Keskisuomalainen

Keskisuomalainen uutisoi 22.1.2019 juttujen kommentoinnin olevan jatkossa vain tilaajille. Päätöksellä haluaan parantaa kommentoinnin tasoa ja estää *"alatyylisiä ja asiatonta trollaamista"* (Hämäläinen, 2019).

Juttuja pystyvät kommentoimaan vain KSML.fi palvelun tilaajat. Nimimerkit ovat edelleen sallittuja. Keskisuomalaisen kommentointiohjeet ovat tiivis lista kielletyistä asioista, kuten rasismista, uhkailusta ja kunnianloukkauksista. Kommenttiohjeissa kerrotaan Keskisuomalaisen noudattavan STT:n moderointiperiaatteita, ja lisätään lopuksi: *"Jos kommenttiasi ei julkaista, hengitä syvään ja yritä uudelleen rakentavalla tyylillä."*

Kommenttiohjeista yleisesti

Kommenttiohjeet ovat pääosin helposti löydettävissä, mutta on tietenkin toinen kysymys, kuinka moni lukee kommenttiohjeet ennen kommentin lähettämistä. Ohjeet lukemalla kommentoija voi yrittää varmistaa, että hänen kommenttinsa menee läpi moderoinnissa. Päätösvalta kommentin kohtalosta on kuitenkin moderoinnissa ja JNS:n suositusten mukaisesti jokainen media käyttääkin ennakkomoderointia, eikä yksikään media julkaise kommentteja suoraan sivullaan.

Jokaisen verkkomedian säännöt ja kiellot olivat hyvin samankaltaisia, sillä niitä sitovat luonnollisesti samat lait ja kaikki tarkastelemani mediat ovat myös sitoutuneet Journalistin ohjeisiin. Osa oli eritellyt sääntönsä tarkemmin, ja osa löyhemmin. Helsingin Sanomat erottui selkeimmin joukosta opastamalla kommentointiin hyvinkin tarkasti ja antamalla esimerkkejä sopivasta ja sopimattomasta kielenkäytöstä.

Suurimpia ohjeistuksiin liittyviä eroavaisuuksia tarkastelemillani verkkomedioiden on kirjautumiskäytännöissä. Ilta-Sanomiin pystyy kommentoimaan kenties matalimmalla kynnyksellä, sillä minkäänlaista kirjautumista tai tunnusten luomista ei tarvita, vaan pelkkä nimimerkki ja sähköpostiosoite riittävät.

Helsingin Sanomat taas on ainoa, joka edellyttää tietyissä keskusteluaiheissa rekisteröitymisen lisäksi myös oman etu- ja sukunimen käyttöä. Helsingin Sanomat ja Keski-suomalainen tarjoavat maksullista sisältöä, kommentointimahdollisuus on auki vain maksaville asiakkaille.

Yle erottui kaupallisten medioiden joukosta avaamalla keskustelupalstoja selvästi harvemmin kuin muut mediat. Suurimassa osassa Ylen jutuista ei ole kommentointimahdollisuutta, ja kommentointimahdollisuuden avaaminen on selkeimmin rajattu riippuen jutun aiheesta. Useimmin keskustelupalsta vaikuttaisi olevan auki kolumneissa ja kansalaisen arkielämään liittyvissä uutisjutuissa, kuten koronarajoituksista kertovissa jutuissa.

Varsinaisia kommentteja vertaamalla ja analysoimalla voisi tehdä havaintoja myös medioiden suhtautumisesta julkaistujen kommenttien kieliasuun tai muuhun sisältöön. Tästä aiheesta voisi kuitenkin tehdä kokonaisen opinnäytetyön.

Vaikka kovin suuria periaatteellisia eroja moderointiohjeissa- ja käytännöissä ei vaikuta olevan, pienemmätkin valinnat ohjeissa ja moderointilinjassa ovat osaltaan rakentamassa mielikuvaa ja median brändiä. Media voi ohjeistuksillaan viestiä lukijoilleen olevansa esimerkiksi sivistynyt ja asiallinen tai vaihtoehtoisesti rento ja kansanomainen.

4.2 Julkisen sanan neuvoston päätökset

Julkisen sanan neuvosto eli JSN on tiedotusvälineiden kustantajien ja toimittajien perustama elin. JSN:n tulkitsee hyvää journalistista tapaa ja puolustaa sananvapautta ja julkaisunvapautta. Kuka tahansa voi kannella Julkisen sanan neuvostoon niiden tiedotusvälineiden toiminnasta, jotka ovat virallisesti sitoutuneet noudattamaan Journalistin ohjeita. Julkisen sanan neuvosto käsittelee tapaukset ja voi antaa langettavan tai vapauttavan päätöksen. JSN ei ole tuomioistuin, vaan sen päätökset edustavat alan itsesääntelyä ja hyvää journalistista tapaa. (JSN 2020.)

Journalistin ohjeiden tavoite on tukea sananvapauden vastuullista käyttämistä. Ohjeet käsittelevät journalistin ammatillista asemaa, tietojen hankkimista ja julkaisemista, haasteltavan ja haastattelijan oikeuksia, virheen korjausta ja yksityisyyden ja julkisen rajanvetoa. (Journalistin ohjeet. 2014.)

Journalistin ohjeisiin on lisätty verkkokeskustelua koskeva liite, joka on hyväksytty JSN:n kannatusyhdistyksen kokouksessa 5.9.2011. Liite on erillinen täydennys Journalistin ohjeisiin. Liitteen painoarvo on sama kuin Journalistin ohjeilla, mutta se ei ole osa varsinaisia Journalistin ohjeita, sillä yleisön tuottamaa aineistoa ei pidetä toimituksellisenä aineistona. Ennako- ja jälkimoderoituja verkkopalstoja käsitellään liitteessä samantarvoisesti. (Journalistin ohjeet. 2014.)

Yleisön tuottama aineisto tiedotusvälineiden verkkosivuilla:

- 1. Toimituksen tulee seurata verkkosivujaan sekä pyrkiä estämään yksityisyyden suojaa ja ihmisarvoa loukkaavien sisältöjen julkaiseminen. Syrjinnän lisäksi ihmisarvoa loukkaavat esimerkiksi väkivaltaan yllyttävät sekä yksilöön tai kansanryhmään kohdistuvat vihaa lietsovat sisällöt.*
- 2. Toimituksen tulee viipymättä poistaa sen tietoon tulleet ihmisarvoa ja yksityisyyden suojaa loukkaavat sisällöt.*
- 3. Lapsille ja nuorille suunnattuja verkkopalstoja on valvottava erityisen huolellisesti.*
- 4. Yleisölle on varattava mahdollisuus ilmoittaa toimitukselle asiattomasta sisällöstä niin, että ilmoittaja saa siitä vahvistuksen.*
- 5. Yleisölle varattujen palstojen ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä tiedotusvälineiden verkkosivuilla.*

(Journalistin ohjeiden liite verkkokeskusteluun, 2011.)

Julkisen sanan neuvoston sivuilta löytyy verkkokeskusteluihin liittyviä päätöksiä muun muassa aihesanoilla ”yleisön tuottama aineisto”, ”nettikeskustelu” ja ”verkkokeskustelu”. Päätöksiä on laskutavan mukaan arviolta parikymmentä. Osa päätöksistä liittyy blogiteksteihin, lehtien erillisiin keskustelupalstoihin, kuten Vauva-lehden vauva.fi-keskustelupalstaan tai lehtien julkaisemiin, perinteisiin mielipidekirjoituksiin.

Pyrin analyysillä avaamaan Journalistin ohjeiden verkkokeskustelun liitteen ohjeiden soveltamista käytännön moderointityöhön. Valitsin käsiteltäväksi kaksi tapausta, jotka keskittyvät selkeästi kommenttipalstoihin. Valitsin tuoreimman langettavan ja vapauttavan päätöksen. Huomattavaa on, että viimeinen langettava tapaus löytyi vuodelta 2015, eli yli viiden vuoden takaa. Tuorein vapauttava päätös sen sijaan on vuodelta 2020.

Vapauttava 7400/SL/20

Tapauksen vastaaja on Iltalehti. Tapaus on saanut vapauttavan päätöksen 4.11.2020.

Tapauksen kantelu kohdistuu Iltalehden verkkosivuilla julkaistun jutun ”*Varusmiehen rynnäkkökivääri laukesi ampumarjoituksessa – luoti osui valvojan kenkään*” yhteydessä kommenttipalstalla julkaistuun nimimerkki ”Vargholm”:in kirjoittamaan kommenttiin:

”Ja se oli sille valvojalle tarkemmin ajatellen itse asiassa: aivan oikein.”

Kantelija on ilmoittanut kommentista moderaattorille, mutta kommenttia ei ole poistettu.

JSN:n lausunnon mukaan kommentti ei loukannut ihmisarvoa, eikä sitä täten ollut välttämätöntä poistaa lukijan ilmoituksen perusteella.

Iltalehden vastaavan päätoimittajan Erja Ylämäen mukaan kantelun kohteena olleessa tapauksessa kommentin julkaisi koneoppiva robotti. Kun kantelija merkitsi kommentin sopimattomaksi, ihmismoderaattori tarkisti sen, mutta kommentin poistoon ei katsottu olevan perusteita.

Journalistin ohjeiden liitteen mukaan ihmisarvoa loukkaavaksi katsotaan esimerkiksi syrjintä ja väkivaltaan yllyttävät viestit. Ylämäki toteaa, ettei uutisessa kerrota varusmiehen tai ammuntojen valvojan sukupuolta, uskontoa, seksuaalista

suuntautumista, ihonväriä tai muuta tunnistetietoa, joka voitaisiin katsoa syrjinnäksi tai syrjintään kannustavaksi.

Päätöksen mukaan Iltalehti pitää mahdollisena, että kantelija tulkitsee kommentin lietsovan vihaa ammuntojen valvojaa kohtaan. Ylämäen mukaan tämän tulkinnan voi tehdä, jos lukee kommentin irrallisena uutisen asiasisällöstä, eli siitä, että laukaus oli vahinko, joka tapahtui asetta tarkistaessa ja joka johtui aseeseen vääränlaisesta käsittelystä. Luoti osui valvojan kenkään eikä valvoja, tai edes kenkä, vahingoittunut tapauksessa. Ylämäen mukaan nimimerkki Vargholm on ollut sitä mieltä, että valvoja on aiheuttanut vahingon omaa varomattomuuttaan. Jos valvoja olisi loukkaantunut onnettomuudessa, olisi nimimerkki Vargholmin kommentti näyttäytynyt eri valossa.

Ylämäki huomauttaa, etteivät lukijoiden kommentit ole irrallisia, vaan ne liittyvät uutiseen ja keskustelu voi äityä tuliseksikin. Ylämäki katsoo, että lukijoiden on voitava esittää myös negatiivisia mielipiteitä asioista. Varusmieskoulutuksen turvallisuus on yhteiskunnallisesti merkittävä asia ja Ylämäki katsoo, että onnettomuuden syyn ja syyllisen pohdinta kuuluu sananvapauden piiriin.

Tapauksessa tulee ilmi, että koneoppiva robotti on käynyt kommentit läpi. Päätöksen mukaan robotti on opetettu tunnistamaan vihapuhetta tai loukkaavaa kieltä sisältävät kommentit. Ihmismoderaattoreiden tekemät päätökset kehittävät robottia koko ajan paremmaksi. Moderointijärjestelmä ei päätoimittajan mukaan kuitenkaan ole aukoton, joten lukijat voivat ilmiantaa viestejä, kuten Journalistin ohjeiden liitteen neljäs kohta edellyttää. Journalistin ohjeiden liitteen mukaan lukijoiden tekemiin ilmiantoihin on reagoitava tietyn ajan kuluessa.

Langettava 5711/SL/15

Tapauksen vastaaja on Turun Sanomat. Tapaus on saanut langettavan päätöksen 16.6.2015.

Päätöksen mukaan Turun Sanomat julkaisi verkkokeskustelussa väkivaltaan yllyttävän kommentin, eikä kommenttia poistettu kantelijan lukuisista pyynnöistä huolimatta. Julkisen sanan neuvosto antoi Turun Sanomille huomautuksen tapauksesta.

Kantelu kohdistui Turun Sanomien jutun ”*Vapaa-ajattelijat kannustaa vanhempia kantelemaan kouluista ja päiväkodeista*” keskusteluun nimimerkki ”Arska”:n kirjoittamaan kommenttiin:

”Turpaan. Aina kun tuollainen vapaa-ajattelija tulee vastaan niin sitä voi vetää turpaan, eiköhän ala ajattelu muuttua.”

Kantelija teki Turun Sanomien sivujen ilmiantotyökalun kautta viisi kertaa ilmoituksen kommentista, mutta moderaattori ei reagoinut poistopyyntöön, eikä kantelijan mukaan poistopyyntöön voinut liittää omia yhteystietojaan. Kantelijan mukaan kommentissa yllytetään väkivaltaan uskonnollisin perustein rajattua kansanryhmää vastaan.

Turun Sanomien vastaava päätoimittaja Kari Vainio toteaa kommentin julkaisemisen olleen toimituksen virhe. Vainion mukaan kommentti poistettiin heti, kun lehti sai tiedon poistopyynnöstä JSN:n kantelun kautta.

Vainio toteaa, että kyseessä oli inhimillinen virhe, joka johtui sairausloman aiheuttamasta henkilöstövajeesta. Verkkosivustoa tuotettiin normaalia pienemmällä työvoimalla, eikä vuorossa ollut toimittaja ollut muistanut tarkistaa poistopyyntöön tulleita viestejä. Turun Sanomat on halunnut antaa mahdollisuuden tehdä poistopyyntöjä anonymisti, ja yhteystiedot olisi voinut halutessaan jättää.

Julkisen sanan neuvosto katsoo, että ennakkomoderointi petti ja toimituksen olisi pitänyt poistaa kommentti viimeistään kantelijan poistopyynnön myötä. Tapaus rikkoi Journalistin ohjeiden liitteen kohtia 1, 2, ja 4.

Tarkastelemani Julkisen sanan neuvoston päätökset osoittavat rajanvetoa sallitun ja ei-sallitun kommentoinnin välillä. Lisäksi ne tekevät näkyväksi sen, että myös lukijat tekevät ilmiannoillaan oman osansa moderoinnissa.

Moderointi ei koskaan ole täydellistä, vaan aina voi sattua vihreitä. Koneälyltä voi päästä läpi joitain asioita, ja ihmisen tekemään moderointiin taas voivat vaikuttaa lukuisat inhimilliset tekijät. Moni asia voi olla myös tulkinnanvarainen.

Erityisesti ensimmäinen tapaus varusmiehiä koskevasta uutisesta on hyvä esimerkki kokonaisuuden hahmottamisen tärkeydestä moderoinnissa. Arvioitavaan kontekstiin kuuluu muiden kommenttien lisäksi jutun sisällön ymmärtäminen. Vaikka tekoäly kehittyy vauhdilla, on vaikea uskoa tarpeen ihmisen tekemälle moderoinnille katoavan vielä pitkään aikaan. Tekoälyn pitäisi olla hyvin pitkälle kehittynyt ymmärtääkseen oikein julkaistun journalistisen jutun sisällön ja kommentin kontekstin.

Vaikka Julkisen sanan neuvosto on ottanut käsiteltäväkseen jonkin verran kommenttipalstoihin liittyviä tapauksia, niistä hyvin harva on saanut langettavan päätöksen. Kun miettii suomalaisten verkkomedioiden päivittäin saamien viestien määrää, asiattomia viestejä varmasti menee läpi julkaistavaksi varmasti huomattavasti useammin, mutta Julkisen sanan neuvoston vähäisten langettavien päätösten perusteella niihin kuitenkin myös reagoidaan herkästi, ja asiattomat poistetaan sen jälkeen, kun niistä on huomautettu.

4.3 Iltalehden kommenttipalstan moderointi

Haastattelin Iltalehden digitaalisesta kehityksestä vastaavaa julkaisupäällikköä Joonas Partasta Iltalehden moderoinnin periaatteista ja käytännöstä. Haastattelun tarkoituksena oli selvittää, miltä moderointi näyttää median näkökulmasta ja miten vastuu jakautuu moderointia tekevän STT:n kanssa.

Moderoinnin käytännöt

Iltalehden verkkosivujen kommenttien moderoinnissa tekoälypohjainen automaattimoderointi käy aluksi kaikki viestit läpi. Osa viesteistä hyväksytään tai hylätään suoraan. Osan automaattimoderointi lähettää ihmismoderaattorille. Tekoäly laittaa mukaan suosituksen siitä, olisiko kommentti hyväksyttävä vai hylättävä. Lopullisen päätöksen tekee kuitenkin ihminen. Jos kommentti vaikuttaa tekoälyn mielestä siltä, ettei ole syytä epäillä siinä olevan mitään sopimatonta, kommentti menee suoraan läpi. Tekoäly ei ole pelkkä sanalista, vaan se myös pyrkii tulkitsemaan myös kontekstia ja kiertoilmaisuja.

Partanen kertoo, että aiemmin Iltalehden käytössä oli pelkästään ihmisten tekemää moderointia. Kommenttien määrät ovat kuitenkin niin suuria, että niiden kaikkien läpi käyminen ilman tekoälyn apua kävi lähes mahdottomaksi. Kontrollia moderoinnista pidetään yllä tällä hetkellä siis yhdistelmällä tekoälyä ja ihmisten tekemää moderointityötä. Partasen mukaan moderointiprosessi on muutoksen myötä nopeutunut ja tehostunut huomattavasti.

Iltalehti on ulkoistanut moderointipalvelun STT:lle lokakuusta 2020 alkaen. STT:n puolesta puhui se, että sitä pidetään luotettavana moderointitahona ja referenssit ovat kunnossa, sillä STT tekee moderointia jo niin monelle suurelle suomalaiselle medialle. Partasen mukaan on kommentoijien etu, että kaikkia kommentoijia kohdellaan samalla tavalla eikä linja siitä, mikä on hyväksyttyä ja mikä ei saisi vaihdella päivästä toiseen tai päivän sisällä sen mukaan, kuka sattuu olemaan vuorossa.

Kommentoijan tunnistautuminen

Iltalehden sivuilla kommentoijan tulee rekisteröityä ja kirjautua sisään. Nimimerkillä kirjoittaminen on sallittua. Partasen mukaan tämä malli on todettu ainakin tällä hetkellä sopivimmaksi, eikä sen muuttamisesta ole aktiivisesti keskusteltu lähiaikoina. Nimimerkillä kirjoittaminen madaltaa rimaa kommentin kirjoittamiseen.

”Jos pitäisi aina kommentoida omalla nimellä, niin se voisi nostaa kommentoinnin tasoa. Ja se voi tietysti madaltaa kynnystä kommentoida asiattomasti, kun ei tarvitse tehdä sitä omalla nimellä. Mutta on myös varmasti sellaisia aiheita missä ihmiset uskaltavat kommentoida paremmin, esimerkiksi kertoa vaikka omista kokemuksistaan, kun sen voi tehdä nimettömänä.”

Koko nimen vaatiminen rajaisi kommentointia turhankin paljon ja tunnistautumistapa pitäisi miettiä kokonaan uudelleen, sillä kirjoittajan nimi pitäisi pystyä varmistamaan aidoksi.

Kommenttien määrät

Partasen mukaan Iltalehden kommenttipalstoille tulee yli 200 000 kommenttia kuukaudessa, viikkotasolla määrät ovat pyörivät 50 000:ssa.

Määrät vaihtelevat jonkin verran, ja jotkin viikot ovat vilkkaampia kuin toiset. Uutisaiheet vaikuttavat kommenttimääriin; jotkin aiheet herättävät keskustelua enemmän kuin toiset. Kommentointimahdollisuutta ei avata kaikkiin uutisaiheisiin. Tällaisia aiheita ovat esimerkiksi raa’at väkivaltarikokset, seksuaalirikokset, ja rikokset ylipäänsä harkitaan tarkkaan. Jos tekijä tai uhri on lapsi, ei keskustelualuetta avata.

Myös seksuaalivähemmistöt, maahanmuutto ja uskonnot ovat aiheita, joista keskustelua ei yleensä avata. Partasen mukaan kokemus on opettanut, että asiallista keskustelua näistä ei saada aikaiseksi. Näiden aiheiden kohdalla riski siihen, että jotain asiatonta lipsahtaa läpi moderoinnista, kasvaa.

Partasen mukaan erityisesti kotimaan politiikka, eduskunnan toiminta ja suomalaiset poliitikot herättävät keskustelijoissa intohimoja. Muita keskustelua herättäviä aiheita ovat muun muassa Trump, Venäjä ja julkkikset. Usein myös arjen sankari-tyyppiset jutut tavallisen ihmisen elämästä keräävät paljon kommentteja.

Partasen mukaan osa kirjoittajista on hyvin aktiivisia, ja kirjoittavat kymmeniä tai jopa toista sataa kommenttia kuukaudessa. Aktiivinen porukka tuottaakin ison osan kaikista kommentteista. Suurin osa kommentoijista on kuitenkin niitä, jotka kirjoitteleva silloin tällöin yksittäisiä kommentteja.

Hylkäämisen syyt

Partasen mukaan noin 10–20 prosenttia viesteistä jää julkaisematta. Suurin syy julkaisematta jättämiseen on yleinen epäasiallisuus, joka voi tarkoittaa esimerkiksi kirosanoja tai rasistisia ilmauksia, josta suuri osa jää suoraan tekoälymuuriin. On myös yleistä, että juttujen kohteita, muita keskustelijoita tai muita henkilöitä yritetään solvata kommentteissa.

Esimerkiksi uhkailu tai yksityisuudensuojan rikkovan tiedon levittäminen sen sijaan on Partasen mukaan hyvin harvinaista.

Partasen mukaan spämmi ei ole kovin suuri ongelma, vaikka jonkin verran tulee esimerkiksi mainospämmiä. Tekoäly on auttanut karsimaan botteja ja spämmiä. Tekoälyn ja ihmisen yhteispeli on muutenkin Partasen mukaan nostanut moderoinnin laatua.

”Silloin kun se oli pelkästään ihmisen varassa, meillä meni enemmän asiatonta materiaalia läpi kuin nyt. Siinä mielessä ei voi sanoa, että tekoäly päästäisi jotenkin helpommin ja sokeammin läpi asiatonta materiaalia kun ihminen.”

Ongelmatilanteet

Partasen mukaan ongelmatilanteita tulee aina silloin tällöin.

”Välillä tulee viestejä, että minkä takia mun kommenttia ei ole julkaistu, että eihän tässä ollut mitään, ja miksi te rajoitatte mun mielipiteenvapautta ja ilmaisunvapautta, ja niin edespäin. Toisaalta välillä meille tulee palautetta, että miten teillä voi olla tällainen kommentti julki, että tähän on ihan herjausta tai solvausta tai kunnianloukkausta tai yksityisyydensuojan rikkomista. Kummankinlaista palautetta tulee silloin tällöin.”

Partanen tunnistaa keskustelukulttuurin koventuneen ja siihen liittyvän paljon ongelmia, jotka asettavat varmasti jatkossakin haasteita keskustelun järjestämiselle ja valvomiselle.

Partasen mukaan kommenttien määrään nähden näitä ongelmatilanteita on kuitenkin hyvin pieni osa. Tilanteissa katsotaan aina tapauskohtaisesti, ollaanko samaa mieltä moderoitipäätöksen kanssa, vai onko moderoinnissa kenties tullut virhe suuntaan tai toiseen. Jos asiaton viesti on mennyt läpi, se poistetaan. Joskus myös päädytään poistamaan koko keskustelu, jos se on lähtenyt liikaa väärille raiteille.

Kommentoijat ovat Partasen mukaan välillä aika ovelia pyrkiessään kiertämään moderointia.

”Joskus olen itsekkin näitä kommentteja läpi käynyt, niin se täytyy sanoa et on kyllä näillä luovuutta näillä tietyillä kommentoijilla, jotka haluavat epäasiallisen kommentin saada julki. He jaksavat nähdä vaivaa, että saisivat sen onnistumaan.”

Toimituksen ajatuksia kommentoinnista

Partasen mukaan kommenttipalstat eivät herätä toimituksissa normaalisti mitään isompaa keskustelua. Toimittajat eivät osallistu moderointiin. Kommenteissa toimittajia saatetaan joskus kritisoida. Kritiikki on tietenkin sallittua, mutta toimittajien asiaton solvaaminen tai yksityisasioiden levittäminen ei ole sallittua. Silloin tällöin toimittajat saattavat ottaa puheeksi asiattoman kommentoinnin, mutta Partasen mukaan toimittajilla on keskimäärin aika paksu nahka.

”Jos joskus siellä joku kirjoittaa et on ihan täys pönttö tämäkin toimittaja, niin se on niin kuin vettä hanhen selästä, ei semmoisesta kukaan menetä yöuniaa. Ei meillä ole mitään vakavia ongelmia tullut toimittajiin liittyvässä kommentoinnissa.”

Partasen mukaan kommenttien seuraaminen ei varsinaisesti kuulu toimittajien työnkuvaan, mutta moni kyllä haluaa tietää mitä oman jutun alla keskustellaan. Partasen mukaan tämä on positiivinen asia, ja joskus kommentoijat ovat voineet bongata jutusta jonkun pienen asiavirheen tai kirjoitusvirheen, jonka toimittaja voi käydä korjaamassa.

Journalismi ja kansalaiskeskustelu

Partasen mukaan julkaisijana heillä on vastuu siitä, että journalistinen sisältö erottuu muusta sisällöstä. Vaikka keskustelu ja journalistinen sisältö ovat samalla sivulla, ne ovat kuitenkin kaksi eri asiaa.

Julkaisijalla on vastuu myös keskustelun asiallisuudesta, mutta se on erotettava journalistiseen sisältöön liittyvästä vastuusta.

Partanen pitää ihmisen mahdollisuutta osallistua keskusteluun ja kertoa oma mielipiteensä ja näkemyksensä lähtökohtaisesti hyvänä asiana kansalaiskeskustelun näkökulmasta.

Partanen sanoo huomanneensa, että ihmisillä on kova tarve päästä kommentoimaan esimerkiksi eduskunnan rahankäyttöä, lainsäädäntöä tai kansanedustajien sopeutumiseläkkeitä, jotka tuntuvat ihmisten oman oikeustajun vastaisilta.

”Toimittajilla vallan vahtikoirina on velvollisuus valvoa ja vahtia vallanpitäjiä. Se ei ole populismia, vaan pyrimme huomioimaan ihmisten oikeustajun.”

Kommenttipalstojen hyödyt

Partasen mukaan kommenttipalstoista voi olla joskus konkreettista hyötyä toimitustyössä esimerkiksi sillä, että lukijat voivat havaita jonkin virheen jutussa. Lähtökohta toki Partasen mukaan on, ettei jutuissa ole virheitä, mutta joskus valveutuneet lukijat saattavat sellaisen bongata, jolloin virhe saadaan korjattua.

Partasen mukaan yksi kommenttipalstojen hyödyistä on, että niiden avulla saadaan osallistettua yleisöä, eli saadaan lukija osallistumaan Iltalehden journalismin ympärille

rakentuvaan keskusteluun ja tuottamaan omaa sisältöä sivustolle. Partanen pitää lukijoiden mahdollisuutta osallistua keskusteluun myös itsessään arvokkaana asiana.

Kommenttien kirjoittaminen ja lukeminen myös lisäävät sivustolla vietettyä aikaa ja sitouttavat yleisöä Iltalehden sisältöihin. Kommentoijat ovat todella aktiivisia, sitoutuneita ja uskollisia käyttäjiä, eli medialle arvokasta yleisöä.

4.4 STT:n moderointi

Haastattelin STT:n moderoinnin esimiestä Sami Aleniusta moderointityön käytännöstä ja yleisistä periaatteista.

Moderoijat

STT:n moderointi aloitti marraskuussa 2019 ja sillä on asiakkaana tällä hetkellä monia Suomen suurimpia uutismedioita. SLL:llä työskentelee tällä hetkellä hieman yli parikymmentä moderaattoria.

STT:n moderoinnin esimiehen Sami Aleniuksen mukaan moderoijat ovat tavallisia suomalaisia ihmisiä, joilla on hyvä yleissivistys. Tiettyä koulutustaustaa työ ei edellytetä, vaan muut ominaisuudet merkitsevät enemmän. Moderointityö on pitkälti viestien lukemista ja läpikäyntiä, ja se vaatii tietynlaisen luonteen ja laajan yleissivistyksen. Kaikesta ei tarvitse tietää kaikkea, mutta kaikesta olisi hyvä tietää jotain. Hyvä moderoija on perillä maailman tapahtumista.

Ihmismoderoinnin lisäksi STT:llä apuna käytetään sanafiltereitä ja tekoälyä, joka luokittelee kommentteja sisällön mukaan oletuksellisesti hyväksi, huonoiksi tai jotain siltä väliltä oleviksi. Tekoäly oppii ihmisten tekemisestä, ja toimii tukena moderointipäätösten tekemisessä, mutta ratkaisut tekee kuitenkin ihminen.

STT:n Moderointiperiaatteet

STT:n moderoinnin pohjana käytetään STT:n moderointiperiaatteita. Asiakkaan kanssa sovitaan tapauskohtaisesti muut käytännöt ja yleiset periaatteet. Asiakasmedia vastaa

ohjeista, joiden perusteella moderointia tehdään. Media vastaa itse myös kommentoijille suunnatuista ohjeistuksista.

Aleniuksen mukaan medioiden kommentointiohjeet ovat pitkälti samankaltaisia, mutta tietynlaisia eroja on esimerkiksi siinä, kuinka huoliteltua kieltä kommentteissa on sopivaa käyttää. Peruseriaatteet ovat kuitenkin samat ja jokaisessa mediassa halutaan pyrkiä hyvään kommentointiin ja keskusteluun ja poistaa asiattomuudet viipymättä.

STT vastaa kommenttien julkaisemisesta tai julkaisematta jättämisestä. Aleniuksen mukaan asiakasmedian kanssa ollaan yhteydessä, jos esimerkiksi moderoinnissa on mennyt läpi jotain asiatonta.

Suomen laki ja Journalistin ohjeet sitovat kaikkia, ja journalistin ohjeiden verkkokeskustelun liitteen mukaan julkaisun päättää loppupeleissä asiakas, eikä päätösvaltaa luovuteta ulkopuolelle. Tietty kokonaisvastuu säilyy siis asiakasmedialla, mutta moderointi tapahtuu yhteistyössä.

Kommenttien määrät

SST:n moderointiin tulevien kommenttien määrä on Aleniuksen arvion mukaan päivätasolla 15 000–20 000 kommenttia. Kommenttien määrät riippuvat paljon päivän uutisaiheista. Skuuppi, johon moni media tarttuu, voi aiheuttaa isomman piikin kommenttimääriin. Aleniuksen mukaan kommenttien määrät ovat muutenkin hyvin vaihtelevia, ja piikkejä tulee usein.

Aleniuksen mukaan politiikka on aiheena sellainen, joka vetää paljon kommenttia. Kommenttipiikkejä aiheuttavia aiheita on kuitenkin hankala ennakoida. Esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentinvaalit marraskuussa 2020 eivät aiheuttaneet Aleniuksen mukaan sellaista piikkiä, kuin olisi voinut ennakoida. Edelliset vaalit vuonna 2016 taas vetivät kommentoijia vilkkaastikin. Alenius arvioi tämän johtuvan tuloksen julkaisemisen pitkittymisestä, jolloin suurta piikkiä ei päässyt syntymään.

”Mutta lopulta ei voi tietää, että yksi kaunis päivä se sama aihe ei kiinnostakaan niin paljon. Sitä voi yrittää ennakoida, mutta ei ne välttämättä toteudukaan. Se on jännä, miten se elää, että mistä lopulta se hitti tulee.”

Syksyllä 2020 paljon puhuttanut aihe oli nuorisoriikollisuus ja siihen liittyvät uutisjutut keräsivät paljon kommentteja. Aleniuksen mukaan maahanmuutto on kestoaihe, joka

puhuttaa ihmisiä. Poliitikassa taas kritiikkiä on saanut nykyinen hallitus. Tosin Aleniuksen mukaan: *”Se on niin, oli vallan kahvassa mikä vaan hallitus”*.

Aleniuksen mukaan korona-aika on lisännyt ihmisten tarvetta kommentointiin. Maaliskuussa 2020 oli hyvinkin vilkasta kommentointia ja kommenttipiikki oli hyvin selkeä. Ihmiset selkeästi hakivat tietoa ja seurasivat aktiivisesti tiedotustilaisuuksia poikkeuksellisessa tilanteessa. Ihmisillä oli myös enemmän aikaa.

Mutta sitten kun vähän vapautui kesällä, niin kyllä huomasi sen vapautuneisuuden, ihmiset karkasivat laiturille. Senkin on joskus ennen nähnyt, että nyt on ruokatunti ja kommentoidaan enemmän. Tai on loma-aika jossain. Se on ollut vähän sellaista heittelevää, mutta nykyään se on enemmän tasasta virtaa, piikkejä vähän väliä, mutta ei ole niin selkeitä eroja.”

Aleniuksen mukaan koronaan liittyvään uutisointiin on jo totuttu, eikä aihe herätä enää helposti ihan niin isoja piikkejä. Jos sama aihe on jatkuvasti esillä, ihmiset tупpaavat Aleniuksen mukaan kyllästymään siihen.

Ongelmatilanteet

Aleniuksen mukaan palautemäärät ovat maltillisia. Yleisin palaute on, että miksi minun kommenttiani ei ole julkaistu tai että miksi tällainen kommentti on julkaistu. Aleniuksen mukaan ongelmatilanteet liittyvät usein rajatapauksiin ja tulkintakysymyksiin, eli onko esimerkiksi kriittinen kommentti kriittinen sopimattomalla vai sopivalla tavalla.

”Siinä on monta kertaa sellaisia piilomerkityksiä, on ihmisiä, jotka osaavat kirjoittaa tosi hyvin ja käyttää kieltä hyvin, niin sitä ei välttämättä lukiessa heti näe. Nämä sitten aina kyllä poistetaan viipymättä, mutta joskus niitä saattaa joutua lukea uudemman kerran.”

Esimerkiksi Alenius mainitsee maahanmuuttoaiheiset keskustelut, joissa rasistisen keskustelun rajaa hämärretään kielenkäytöllä ja todelliset merkitykset piilotetaan.

Aleniuksen mukaan näissä tapauksissa korostuu moderaattorin yleissivistys ja yleistieto. Moderaattorin olisi pysyttävä perillä eri sanojen ja fraasien muuttuvista (piilo)merkityksistä. Eri asioiden merkitystä saatetaan tahallaan yrittää hämärtää tai omat motiivit verhota huumoriin. Aina kommentit eivät avaudu ensilukemalta.

Myös maakuntalehtien paikallistason asiat voivat olla haastavia aluetta tuntemattomalle moderaattorille. Paikallisiin tunnettuihin henkilöihin ja aiheisiin saattaa liittyä nyansseja, joita muut kuin paikalliset eivät välttämättä osaa suoraan tulkita oikein.

Tässä kuitenkin on apuna paikallinen media, jolta voidaan saada ohjeistuksia näihin tilanteisiin ja käsitystä siitä, minkälaista keskustelua aiheesta on aiemmin käyty. Kun aiheet käyvät ajan myötä tutummiksi, moderointi helpottuu.

Aleniuksen mukaan joskus esiin on myös noussut viitteitä siitä, että erityisen isoihin, samansuuntaisiin kommenttivyöryihin voi liittyä jonkinlaista masinointia. Nämä ovat kuitenkin vain epäilyjä, joita on vaikea todentaa.

Kommentoinnin hyödyt asiakasmedialle

Aleniuksen mukaan kommenttipalstojen hyödyt medioille liittyvät siihen, että ne saavat ihmiset viettämään enemmän aikaa median parissa. Kommenteista voi myös muodostua jatkouutisia, etenkin iltapäivälehdissä.

”Se on sellainen, joka ruokkii itse itseään. Kansa kuohahti! Lukijat sanoivat suorat sanat! Siinä on taas uusi uutinen, joka kerää ihmisiä lukemaan ja viettämään aikaa palvelussa.”

Aleniuksen mukaan yleisön tuottama sisältö on nykyään melko olennainen osa median toimintaa. Kommenttipalstat ovat kasvattaneet suosiotaan koko 2000-luvun ajan. Kun pöytäkoneista ja nettiselaimista on siirrytty mobiiliin, käytännössä kukaan vaan voi kommentoida missä vaan ja milloin vaan. Aleniuksen mukaan tämä on tehnyt moderointityöstä monimuotoisempaa ja tuonut mukanaan uusia, niin hyviä kuin huonojakin, puolia.

4.5 Yhteenveto

Verkkouutisen kommentti ei ole sama asia kuin jäsennelly, perinteinen mielipidekirjoitus, vaan lyhyehkö huomio tai nopeasti ilmaistu oma mielipide. Keskustelu uutisen alla muodostuu aina omanlaisekseen ja elää osittain irrallaan itse journalistisesta jutusta, ja se on tiettyyn pisteeseen asti hyväksyttävää. Silti toimituksessa kannetaan vastuu siitä, ettei

kommenttipalstan voi antaa täysin irtaantua muusta sisällöstä. Laki ja Journalistin luovat tietyt ääriviivat sille, minkälainen kommentointi on sallittua.

Uutisten suora kommentointimahdollisuus on kohtalaisen tuore ilmiö, ja mediat ovat joutuneet pohtimaan suhtatumistaan siihen muutenkin nopeasti muuttuvassa verkkoympäristössä. Kommenttipalstat hakevat jatkuvasti muotoansa. Kukaan ei varmasti tiedä, mikä tilanne on viiden tai kymmenen vuoden kuluttua.

Myös moderoinnin tavat ja käytännöt rakentuvat ja muovautuvat jatkuvasti. Kommenttipastojen moderointi on työ, jolla ei ole kovin pitkää historiaa ja muutos internetin merkityksessä yhteiskunnassa sinä aikana on ollut valtava. Tekoälyä käytetään moderoinnissa apuna jo nyt, ja sen kehittyminen tulee varmasti vaikuttamaan tulevaisuudessa entistä enemmän moderointiin.

Verkossa käytävä, kaikille avoin keskustelu on varmasti tullut jäädäkseen. On median oman harkinnan varassa, haluaako se ohjata osan omista uutisaiheista käytävästä keskustelusta omille sivuilleen. Keskustelua käydään joka tapauksessa muuallakin. Jatkuvasti koventuva kilpailu lukijoista voi painaa vaakakuppia siihen suuntaan, että keskustelualustat halutaan pitää avoimina, sillä lukijoiden halutaan viihtyvän sivustolla mahdollisimman pitkään. Muualla käytävää omista journalistisista tuotoksista käytävää keskustelua on luonnollisesti myös täysin mahdotonta kontrolloida mitenkään.

Tällä hetkellä useat mediat ostavat moderointipalvelun toimituksen ulkopuoliselta yritykseltä. Haastatteluiden perustella julkaisijan vastuusta huolehditaan tiiviillä yhteydenpidolla moderointia tekevän yrityksen kanssa. STT:llä on omat moderointiperiaatteensa ja omat moderoijansa, mutta yksityiskohtaisemmat linjaukset esimerkiksi kirjautumiskäytännöistä kuuluvat medialle itselleen.

Kommenttipalsta ja sen moderointilinjat ovat osa median brändiä, jolla voidaan tehdä eroa muihin, kilpaileviin medioihin. Samat lait ja Journalistin ohjeet koskettavat kaikkia, mutta on selvä, että eri lukijoita ja kommentoijia kiinnostavat eri asiat. Vaikka yksikään tarkastelemani media ei ole suunnattu erityisen kapealle kohderyhmälle, jokaisella on kuitenkin omanlaisensa ajatus kohderyhmästä, ja se on mahdollista lukea myös kommentointiohjeistuksista.

Median oma tyyli saa näkyä myös kommenttipalstalla, eivätkä kaikki mediat tavoittele samanlaista keskustelua tai keskustelukulttuuria, vaikka kaikki varmasti pyrkivät pitämään keskustelunsa puhtaana pahimmista asiattomuuksista. Matalan kynnyksen kommentointimahdollisuus voi olla median etu siinä missä kirjautumista edellyttävä ja tiukemmin moderoitu palstakin. Sen sijaan täysin villinä rehottava, huonosti moderoitu

keskustelupalsta ei nosta median luotettavuutta lukijan silmissä. Hyvin, ja median arvojen mukaisesti moderoitu kommenttipalsta sen sijaan voi nostaa verkkomedian arvoa ja sitouttaa lukijoita entistä vahvemmin kyseiseen mediaan.

Somejätit eivät juuri avaa moderointinsa periaatteita julkisesti, vaan ne näyttäytyvät palveluiden käyttäjille usein epäloogisina ja mielivaltaisina. Näiden rinnalla suomalaisen medioiden moderointiperiaatteet vaikuttavat melko avoimilta ja läpinäkyviltä. Verkossa on myös lukemattomia lähes vailla minkäänlaista moderointia olevia keskustelupalstoja, joissa pätevät korkeintaan viidakon lait. Näiden rinnalla moderoidulle, uutisaiheisiin keskittyvälle ja suomenkieliselle keskustelulle on valtavista kommenttimääristä päätellen selkeästi kysyntää.

5. Pohdinta ja oma oppimisprosessi

Opinnäytetyössä tavoitteeni oli selvittää moderointiprosessin käytäntöjä sekä sitä, miten journalistista etiikkaa sovelletaan moderointityössä.

Moderointityö on usein tavalliselle verkkokäyttäjälle melko näkymätöntä ja tätä opinnäytetyötä aloittaessani se oli minullekin tuntematon aihe. Verkkomedioiden keskustelupalstat ovat kuitenkin lähes jokaisen saatavilla ja suuri osa ihmisistä törmää jollain tavalla jopa päivittäin. Ne ovat vakiintuneet osaksi suomalaista keskustelukulttuuria, ja sellaisena mielestäni kiinnostava aihe, josta kuitenkin keskustellaan suhteellisen vähän.

Journalismin yksi tarkoituksista on tarjota foorumi julkiselle keskustelulle (Vehkoo, 2011. 179). Internet ja sosiaalinen media ovat vähentäneet median perinteistä roolia julkisen keskustelun portinvartijana. Kuka tahansa voi liittyä keskusteluun matalalla kynnyksellä. Kommenttipalstat eivät ole journalismia, mutta ne ovat yksi tapa antaa tilaa julkiselle keskustelulle. Samalla ne voivat osaltaan tukea verkkojournalismin taloudellista kannattavuutta.

Sosiaalisen median alustojen moderointiin kohdistuu tällä hetkellä kovaa painetta. Internetin koventunut keskustelukulttuuri, salaliittojen ja korona-ajan rokotekriittisyyden leviäminen on noussut uutisiin ja marginaalisina pidetyt aiheet ja ilmiöt murtautuvat internetiin ja sosiaalisen median palstoilta entistä selvemmin todellisuuteen. Korona-aikana elämä on kenties siirtynyt entistäkin vahvemmin verkkoon, ja niin ovat myös keskustelut.

Sosiaalisen median alustoja on syytetty siitä, että ne ”kupluttavat” ihmisiä, eli saavat ihmiset keskustelemaan lähinnä samanmielisten kanssa. Algoritmit vaikuttavat siihen, minkälaista sisältöä kukin saa etusivulleen ja minkälaiseen keskusteluun sosiaalisessa mediassa törmää. Sen sijaan esimerkiksi iltapäivälehtien avoimet ja helposti saavutettavat keskustelupalstat voivat parhaimmillaan avata näkymän sellaistenkin ihmisten ajatuksille, joihin ei koskaan törmäisi oman sosiaalisen median piirissä.

Löysin maailmalta esimerkkejä isojen, kansainvälisten medioiden erilaisista suhtautumisista kommenttikenttiin. Jotkin mediat ovat päättäneet panostaa moderointiin ja kenties todenneet sen kannattavaksi. Jotkin taas ovat päätyneet poistamaan kommenttikenttensä kokonaan, koska ovat pitäneet niiden keskustelun tasoa huonona.

Keskustelu on kehoitettu siirtämään mieluummin sosiaaliseen mediaan. Tätä päätöstä on kritisoitu siitä, että tästä hyötyvät eniten somejätit, jotka ovat osaltaan nakertaneet perinteisen median taloudellista kannattavuutta. Niiden on myös syytetty tekevän median kaltaista julkaisutyötä, mutta välttelevän julkaisijan vastuuta. On mielenkiintoista nähdä, mihin suuntaan kehitys vie tulevaisuudessa.

Kysymys kommenttipalstojen merkityksestä ei ole siis yksinkertainen, eikä siihen ole yhtä oikeaa vastausta. Jokainen media harkitsee suhtautumisensa niihin omista lähtökohdistaan ja tavoitteistaan. Suomessa laki ja Journalistin ohjeet sanelevat tietyt reunaehdot keskustelulle, mutta muuten aihe elää jatkuvasti ja pieniä ratkaisuja moderoinnin linjasta tehdään jatkuvasti kommentti kommentilta.

Journalistisen jutun on herätettävä lukijassa tarpeeksi voimakas tunnereaktio, jotta kynnys jättää kommentti ylittyy. Tunteet ovat tunnetusti valuuttaa ja erityisesti lukijoiden tuottama sisältö on usein jollain tapaa tunnepitoista. Journalismissa on kuitenkin jo herätty siihen, etteivät vain nopeat klikkivoitot takaa menestystä, vaan pitkäjänteinen ja laadukas journalismi puolustaa todennäköisesti paikkaansa tulevaisuudessakin. Median omien arvojen mukainen keskustelu voi olla verkossa toimivalle medialle yksi tapa sitouttaa lukijoita ja vahvistaa median omaa brändiä. Myös se, ettei kommenttipalsta ole, voi joissain tilanteissa toimia samalla tavalla osana median brändin rakentamista, ja olla yksi tapa erottautua muista.

Valeuutiset ja ihmisten heikentynyt luottamus mediaan on pakottanut toimituksia pohtimaan enemmän myös toimituksellisen työn ja jutuntekoprosessin läpinäkyvyyttä. Läpinäkyvyys lisää luottamusta ja sama varmasti pätee myös moderoinnissa. Moderointilinjan selkeys, avoimuus ja yhdenmukaisuus lisää lukijan ja kommentoijan luottamusta moderointiin, mutta myös mediaan ylipäänsä.

Mielestäni verkkokeskustelualustojen jonkinasteinen tunteminen pitäisi olla osa nykyaikaista medianlukutaitoa. En ole kuitenkaan varma, kuinka hyvin tämä toteutuu. Lukijalle pitäisi olla selvää, mikä on toimituksen tuottamaa journalistista sisältöä ja mikä taas lukijoiden tuottamaa, ei-journalistista sisältöä. Myös moderoinnin peruseräpäätteitä olisi hyvä ymmärtää.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää perusasioita moderointiin liittyen. Kuka moderoi, miten moderoidaan, miksi tehdään tietyllä tavalla, mitkä lait ja säännökset vaikuttavat moderointiin. Saavutin tavoitteeni siinä merkityksessä, että sain selville ne asiat, joita halusinkin saada ja lisäksi paljon muuta. Toivon mukaan sama kokonaisuus välittyy myös tästä kirjoitetusta tuotoksesta, sillä hyvin erityyppisen aineiston ja ison tietomäärän sitominen yhteen oli mielestäni välillä haastavaa.

Jälkikäteen ajatellen aiheeni olisi voinut olla huomattavasti suppeampikin, mutta toisaalta ehkä yleispätevämmälle opinnäytetyöllekin on paikkansa, sillä aiheesta ei kuitenkaan ole kirjoitettu suomeksi niin paljoa. Toivon, että aiheesta puhutaan ja kirjoitetaan jatkossakin, sillä kiinnostavia kulmia tästä aiheesta kyllä riittää.

Pohdin johdantokappaleessa verkkokeskusteluun liittyviä uhkia, sillä ne tuntuvat nykyisessä kärjistyneessä keskusteluilmapiiirissä ilmeisiltä. Tiesin toki opinnäytetyötä aloittaessani, ettei aihe ole mustavalkoinen tai yksinkertainen, mutta työn tekeminen avasi itselleni monia uusia ja erilaisia näkökulmia.

Aiheen rajaaminen oli aluksi vaikeaa ja mitä enemmän asiasta sai tietää, sitä vaikeammalta valitussa aiheessa pysyminen välillä tuntui. Monia näkökulmia jäi varmasti vielä huomaamattakin, sillä aihe sisältää niin paljon erilaisia kerroksia. Olisi mahdollista analysoida keskustelupalstojen kommentteja, keskustelupalstoja voisi käsitellä enemmän yhteiskunnallisen keskustelun näkökulmasta, kaupallisen hyödyn näkökulmasta tai siitä näkökulmasta, että ne toimivat osaltaan kilpailijana sosiaalisen median jäteille. Myös esimerkiksi puhtaasti moderoinnin työhön keskittymällä olisi voinut helposti saada kasaan kokonaisen opinnäytetyön.

Keskustelupalstoihin ja moderointiin liittyvät käytännöt ja ohjeistukset muuttuvat vauhdilla. Tutkimieni keskustelupalstojen historiasta löytyi melko vähän tietoa, sillä kun sivuja päivitetään, vanhat tiedot häviävät ja unohtuvat nopeasti. Tämä työ toimii ainakin pienenä raporttina siitä, minkälainen tilanne oli vuoden 2021 alussa.

Lähteet

Al Jazeera English. 2017. Why we're disabling comments on aljazeera.com. Luettavissa: <https://medium.com/@AJEnglish/why-were-disabling-comments-on-aljazeera-com-a9ffbac61f10> Luettu: 25.01.2021.

BBC 2020. What is moderation? Luettavissa: <https://www.bbc.co.uk/usingthebbc/terms/what-is-moderation/>. Luettu: 22.1.2021

Eronen, 2011. Moderaattori valvoo. Luettavissa: https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/ajan_sana_%281997_2012%29/moderaattori_valvoo. Luettu: 21.01.2021.

Helsingin Sanomat. 2020. Artikkelien kommentointiohjeet. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kommentit/art-2000006396703.html>. Luettu: 27.01.2021.

Hujanen, J. 2014. Media & Viestintä 37. Toimittajien rajankäyntejä ammattilaisista ja amatööreistä journalismin tuotannossa. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/158589>. Luettu: 22.01.2021.

Hämäläinen, J. 2019. Keski-suomalaisen juttujen kommentointi jatkossa vain tilaajille. Luettavissa: <https://www.ksml.fi/paikalliset/2349550>. Luettu: 27.01.2021.

Iltalehti, 2015. Iltalehti uudistaa verkkokeskusteluaan. Luettavissa: <https://www.iltalehti.fi/uutiset/a/201511170105334>. Luettu: 27.01.2021.

Iltalehti, 2014. Tervetuloa kommentoimaan uutisiamme! Luettavissa:

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201412090151028>. Luettu: 27.01.2021.

Ilta-Sanomat, 2021. Merkel pitää Trumpin some-tilien jäädyttämistä ongelmallisena. Luettavissa: <https://www.is.fi/ulkomaat/art-2000007732718.html>. Luettu: 22.01.2021.

Journalistiliitto 2020. Sananvapaus ja -vastuu. Luettavissa: <https://journalistiliitto.fi/fi/pelisaannot/sananvapaus>. Luettu: 21.01.2021.

Julkisen sanan neuvosto. 2014. Journalistin ohjeet. Luettavissa: http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/.

Julkisen sanan neuvosto. 2015. Langettava 5711/SL/15. Luettavissa: <https://www.jsn.fi/sisalto/5711-sl-15/>. Luettu: 26.01.2021.

Julkisen sanan neuvosto. 2020. JSN. Luettavissa: <https://www.jsn.fi/jsn/jsn/> Luettu: 26.01.2021

Julkisen sanan neuvosto. 2020. Usein kysytyt kysymykset. Luettavissa: <https://www.jsn.fi/usein-kysytyt-kysymykset/> Luettu: 26.01.2021.

Julkisen sanan neuvosto. 2020. Vapauttava 7400/SL/20. Luettavissa: <https://www.jsn.fi/paatokset/7400-sl-20/>. Luettu 26.01.2021.

Karhula, P. Median sananvapaus verkkoaikana. Luettavissa: <https://sananvapauteen.fi/artikkeli/873>. Luettu 22.01.2021.

Karhula, P. Sananvapauden oikeudelliset rajat. Luettavissa:
<https://sananvapauteen.fi/artikkeli/858>. Luettu 22.01.2021.

Karvonen, T. 2007. JSN suosittaa ennakkosensuuria nettikeskusteluihin. Luettavissa:
<https://www.is.fi/digitoday/art-2000001509893.html>. Luettu: 25.01.2021.

Kielitoimiston sanakirja 2020. Moderoida. Luettavissa:
<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/moderoida?source=suggestion>. Luettu: 21.01.2021.

Kivioja, P. 2011. Julkaisijan vastuu verkkopalstoilla. Luettavissa:
<https://suomenlehdisto.fi/julkaisijan-vastuu-verkkopalstoilla/>. Luettu: 22.01.2021

Kuutti, H. 2014. Verkkoviestien journalistinen moderointi. Yleisön tuottaman aineiston julkaisukäytännöt toimitusten internet-sivuilla. Luettavissa:
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/43105/1/MODEROINTI.pdf>. Luettu 21.1.2021.

Malmi, A. 2014. Tutkija: "Moderointi on vallankäyttöä" Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-7485914>). Luettu: 22.01.2021.

Matikainen, J T & Villi. 2015. Media & Viestintä 38. Aktiivinen yleisö? Tutkimus yleisön asenteista sisällön tuottamista ja jakelua sekä verkossa osallistumista kohtaan. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/156563>

Mäkinen, E. 2019. HS:n artikkeleiden kommentoinnissa otetaan käyttöön omalla nimellä kirjoittaminen. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006105996.html?share=4584dc06f9914fdf181f40623cee3871>. Luettu: 27.01.2021.

Mäntylä J-M, 2021. Analyysi: Miksi sarvipääshamaani rynni kongressiin? USA:n vaaleissa internetin ilmiöt eivät pysyneet enää internetissä ja taustalla on monta syytä. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11728212>. Luettu 21.1.2021

Oikeusministeriö. Mikä on rangaistavaa vihapuhetta internetissä? Luettavissa: <https://yhdenvertaisuus.fi/vihapuhe>. Luettu: 22.01.2021.

Owens, S. 2020. Publishers that closed their comments sections made a colossal mistake. Luettavissa: <https://whatsnewinpublishing.com/publishers-that-closed-their-comments-sections-made-a-colossal-mistake/>. Luettu: 25.01.2021.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Teemahaastattelu. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html. Luettu 25.01.2021.

STT. 2020. Moderointi. Luettavissa: <https://stt.fi/tyylikirja/moderointi/>. Luettu: 27.01.2021.

STT. 2020. Moderointiperiaatteet. Luettavissa: <https://stt.fi/tyylikirja/moderointi/moderointiperiaatteet/>. Luettu: 27.01.2021.

Sundqvist, J.2020. Tuntuuko hankalalta, kun joku on eri mieltä? Yle ryhtyy parantamaan suomalaista keskustelukulttuuria. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11647781>. Luettu 21.1.2021.

Suomen perustuslaki. Sananvapaus ja julkisuus 12 §. 11.6.1999/731

Twitter Inc. 2021. Permanent suspension of @realDonaldTrump. Luettavissa: https://blog.twitter.com/en_us/topics/company/2020/suspension.html. Luettu: 21.2.2021

Urbaani sanakirja, 2008. Moderaattori. Luettavissa:
<https://urbanisanakirja.com/word/moderaattori/>. Luettu 21.01.2021.

Urbaani sanakirja, 2013. Moderoida. Luettavissa:
<https://urbanisanakirja.com/word/moderoida>. Luettu: 21.01.2021.

Vehkoo, J. 2011. Painokoneet seis! Kertomuksia uuden journalismin ajasta. Teos.

Vehkoo, J. 2019. Valheenpaljastaja: Kidutusvideoita, uhkauksia ja teinipornoa –
Nettikeskustelun moderaattori kohtaa työssään ihmisielen pimeimmät puolet.
Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/11/10/valheenpaljastaja-kidutusvideoita-uhkauksia-ja-teinipornoa-nettikeskustelun>. Luettu: 22.01.2021

Wikipedia 2016. Keskustelupalsta. Luettavissa:
<https://fi.wikipedia.org/wiki/Keskustelupalsta>. Luettu 21.01.2021.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu. Vihapuhe. Luettavissa: <https://syrjinta.fi/vihapuhe>. Luettu:
21.01.2021.

Yle. 2019. Keskusteluohje. Luettavissa: <https://yle.fi/aihe/s/keskusteluohje>. Luettu:
27.01.2021.